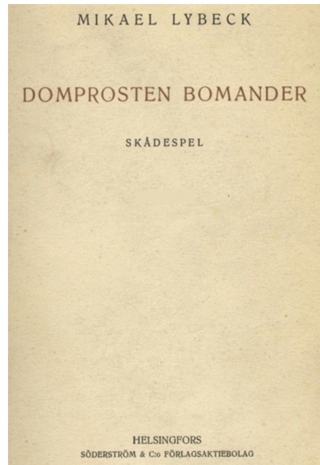

MIKAEL LYBECK

DOMPROSTEN BOMANDER

SAMTAL

HELSINGFORS SÖDERSTRÖM & C:o FÖRLAGSAKTIEBOLAG

HELSINGFORS 1923 J. SIMELII ARVINGARS BOKTRYCKERI A.B.

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har hämtats från **Nationalbiblioteket i Helsingfors**. Det anpassades och OCR-tolkades för Projekt Runeberg i december 2013 av Bert H.

DOMPROSTEN BOMANDERDomprosten JOSUA BOMANDER.

BISKOPEN.

BISKOPINNAN.

Änkefru CHARLOTTE LILLBERG.

MANNE, hennes son, t. f. kapellan i landsorten.

AGI ÅSTRAND, filosoliekandidot, biskopen är hans morbror. Följande sceniska arlister:

PONTUS HAGENBECK, regissör.

Fröken ULLA LIEBE-LUND.

HILDUR VINELL, fru men frånskild.

VIVAN, hennes yngre syster.

ÖGÅRD.

RAMM.

EN MAN PÅ EN BANK.

KATARINA.

*

Stad med universitet, biskopsstol och teater. Varm dag i veckan före maj.1’ark. Morgon.

Förmiddagsstund i fru Lillliergs »Pension Privat». Kn hnlvlimmc sonore — biskopens arbetsrum. Kfter supén i Agi Astrnnds mutsul.

Hemmn hos domprosten. Nnlt.Morgon och solsken — tidig vår.

Park. Gräsmattor, höga björkstammar,sandgångar, längre inät scenen en stor sportplan. Bortom denna: kyrktorn, hustak, gavelkrön ovan fondens ojämna rand av trädtoppar.

1 förgrunden EN MAN PÅ EN BÄNK, sovande, djupt bopsjunken, armbågarna stödda mot knåna, händerna instuckna i paletåns ärmar, en snygg men tunn sommar* paletä med kragen uppviken. Sportmössa. Bredvid honom en violinlåda.

JOSUA BOMANDER synlig på avstånd till vänster, sneddar med tunga steg över sportplanen, kominer sedan längs en av gångarna — den gör en sväng utom scenen — in från höger i förgrunden. Fyllig och imponerande gestalt, huvudet stort, ett riktigt Ernest-Benan-huvud och ansikte: pannan hög, buskiga ögonbryn, näsan klumpig, drag av trötthet i den sinnliga munnens linjer, dubbelhaka, kinderna slappa, hyn starkt rödlätt. Slätrakad; håret grått och vågigt, det nästan när axlarna. Dräkten svart: en blanksliten, knfisid bonjou-väst som vid halsen sluter lätt till den vita kragstrimninn, vårdslöst knuten svart slipsrosett med fladdrande (likar, bcnklådcrna pösiga. Brun, urblekt slångkappa, vidöppen över bröstet, kfipp i ena handen, hatten i den andra, en mjuk, bredskyggig filthatt av kappans urblekta färg.

Han stannar, utbrister halvhögt:

Se Guds morgon — vad den är vacker!

Såtter hatten på och nårmar sig bflnken, tar plats, mönstrar grannen förstulet. Så sfiger han:

Unge man, ni är väl tunt klädd för att sova ute.

Den andre, en spådlemmad yngling av zigenartyp, lyfter sömnigt på ögonlocken, gör en grimas, huttrar.

Varm vår narrar en lätt till oförsiktigheler. Farlig årstid, farlig i många avseenden, inte minst för de unga.

Har ni ingen säng att ligga i?

DEN ANDRE slfipigt

Åjo-o — men inte här, förståss. Jag blev utkörd.

BOMANDER

Det var ju fatalt. Av vem då?

DEN ANDRE fnissar till

Av flickan.

Paus.BOMANDER

Nå — i kväll blir ni nog sams med henne igen.

DEN ANDRE

Fan vet.

BOMANDER

Sannolikt nog, han saknar inte kunskaper. Men dem har vi jämförelsevis ringa nytta av, det är min erfarenhet.

DEN ANDRE Äh jag var full! Och är inte riktigt klar

nu heller . . . (vrider liuvudcl Al sidornn, böjer nacken)

fyh-fan vad det dunkar i skallmejan!

Blundar, tydligen på väg att äter slumra in. BOMANDER

tar violinlädan som nfistan strax tilldragit sig hans uppmärksamhet — öppnar den. Blicken först en smula förvänad, sedan skärpt, granskande, läpparna hopknipna, lian nickar stilla för sig själv, lägger lädan tillbaka. Sitter tyst några sekunder, kflppkryckan tryckt mot munnen Plötsligt —

Hallå däri Vak upp!

DEN ANDRE spritter till

Va . . ,?BOMANDER

— just så ja (smftier). Ni är musiker, unge man? Violinist.

DEN ANDRE sfltter sig upprått, gåspar, strflcker på armarna.

Vid teatern är jag. Spelar med i orkestern

BOMANDER Det låter höra sig.

DEN ANDRE Fick platsen genast när jag anmälde mig.

BOMANDER

Min lyckönskan. Ja vad mig beträffar säger jag med Luther: Musicam habe ich allzeit lieb gehabl.

DEN ANDRE

på något sått imponerad. Och för att visa sin belevenhet — mumlar halvt motvilligt:

Kanske får jag presentera mig . . .? BOMANDER

hejdar honom

— nej för ingen del! . . . vad tjänar det till? Utbytet av vårt samspråk blir rikareom vi talar med varann som mänska till mänska. Inte sant?

DEN ANDRE osäkert

Kan så vara — sak samma för mig, iörståss. (Stryker sig över pannan) Fyll-fan!

BOMANDER i lått ton, likasom tillfälligtvis

Hur gammal är hon?

DEN ANDRE

Vem? . . . jaså hon: tjugutvå år. Eller tjuguett.

BOMANDER

Stämmer.

DEN ANDRE

Med vad?

BOMANDER

Naturligtvis med hennes ålder. (Minens aitvar ogenomträngligt.) Och nu ber jag er om ursäkt för att jag tillåter mig en komplimang: ni är en särdeles intressant bekantskap — ja verkligen. Fortsätt, var så god!DEN ANDRE

lite bragt ur futtningen — smickrad tillika

Hon är alldeles förjävlal grann! Men vildsint. Och oresonlig.

BOMANDER

En så erfaren ung inan som ni bör ha överseende med kvinnorna.

DEN ANDRE

Det har jag också!

BOMANDER

Framgår av vart ord. Tack.

DEN ANDRE skrytsamt

På gatan är hon det gentilaste damfruntimmer man kan tänka sig, tammefan! Silkesstrumpor och skört... och kappa .. . och hatt av riktigt siden .. .

BOMANDER

— och svarta lockar . . . »förståss». Ung och vacker som ni, kort sagt.

DEN ANDRE

Preciss — för vi är kusiner. Modern dog,hon skötle hushållet hos domprosten Bo-mander. Och när han blev änkling var Katarina liksom den närmaste i turen.

BOMANDER Alltså: hon heter Katarina?

DEN ANDRE Nu pratar jag visst mer än ... nåja sak samma, jag är arg på henne, hon ska akta sig! Eller fan vet, kanske ljuger jag.

BOMANDER

Ånej.

DEN ANDRE Känner ni domprosten? »Fader Josua» som han lär kallas.

BOMANDER

torrt

Har den .. . förmånen.

DEN ANDRE skrattar

Från honom rymde hon till mig. Hem till mig. När jag flyttade hit för en vecka sen.BOMANDER Hon kominer nog tillbaka.

DEN ANDRE Kommer hon . ..? Hur vet herrn det?

BOMANDER

Man berättar att hon gjort så en gång förr.

DEN ANDRE Berättar man? . . . det visste jag inte. Jaså folk talar om henne?

BOMANDER Hon är ju så förjävlat grann, sa ni.

DEN ANDRE häftigt

Hatar honom gör hon!.. . han ska akta sig . .. ja när hon druckit säger hon det, så besynnerligt svartsjuk som hon är för den . .. gamlingens skull. Tammefan om inte hon är svartsjuk!

Han lärde henne dricka säger hon,

BOMANDER

lugnt

Modern lärde henne det.DEN ANDRE Folk ljuger! Dem vid teatern håller han sig till, i det sällskapet får han sprit och kvinns, Katarina påstår att nu hänger han efter en av fröknarna där, Ulla Liebe-Lund, hon som herr Åstrand lever med och betalar för. . . utan att någon anmärker på det. Känner ni herr Åstrand?

BOMANDER till synes likgiltig

Han och den utmärkta dam ni nämnde gå ofta hem genom parken vid den här tiden — efter morgonritten. Och då råkar jag dem ibland.

DEN ANDRE Jag har bara sett dem vid repetitionerna. Ett par gånger. Herr Åstrand är ju alldeles förjävlat rik, han äger ilera stadsgårdar, biskopens och många andra, också det stora stenhuset där domprosten bor. . . allra överst. Två trappor opp är fru Lillbergs inackorderingspension, hos henne logerar fröken Ulla.Bomander sitter framåtlutad, ritar i sanden med sin kåpp.

För eget behov har han en finfin villabostad där det festas dag och natt — jag menar herr Åstrand. En roliger en! . . . styr och ställer på teatern jystemang som han behagar. Kostar honom vackert tänker jag. Den gycken!

BOMANDER som förut

Ja han vurmar för teatern . . .

DEN ANDRE — ja när man är rik, så . .. Fader Josua är fattig, han. I det närmaste åtminstone, av allting att märka. Skriver i tidningarna sen han tog avsked från domprostljänsten — om musik och annat, jag läser det inte.

BOMANDER

ser flyktigt upp

Nej varför skulle ni det? Ni ligger ju ändå inne i förhållandena . . . långt viktigare förhållanden.

DEN ANDRE Äh jag har det från Katarina alltihopIBOMANDER

Det behöver ni inte nämna. (Ögonen halvslutna.) Tänk att det är ni som spelar på mitt instrument!

DEN ANDRE

oförstående

Va?

BOMANDER

Och att vi råkas så här! Formligen konfronteras. (Den andre m&llös, likasom nyktrar till — reser sig.) Hör på för roskull: tre av mina violiner har jag tagit sönder, stycke för stycke, så gjorde Ole Bull. . . utan jämförelse för resten. Och sen fogat dem samman igen. Ett lika lärorikt som krävande arbete, en verklig konst — (pekar p<i vioiini&dan) med den där inne lyckades jag förundransvärt. För-undransvärt! Katarina tog den med sig när hon lämnade mig, hon vet att jag aldrig förebrår henne något.

DEN ANDRE

Jess! . . . herr domprosten . . .BOMANDER

— och sin kusin ställer hon mycket högt som musiker, efter hennes utsago är han en stor virtuos. Med konstnärsblod i ådrorna, eller zigenarblod, del är kanske ett och detsamma — säkert härrör också annat från det heta zigenarblodet.

DEN ANDRE

Jag är oskyldig! Tammefan om inte jag är oskyldig!

BOMANDER

dröjande -- och som om hun riklude orden lill sig sjillv

Virtuos . . . virtuos . . . det är inte nog,

musikens själ begär jag. (iiiiiur pA sig men sitter kvur, andas djupt ett tag medan han ftxerur den andre

allvarligt.) Just själen ja — på ytan finner ni den aldrig. Var en ödmjuk och hängiven frågare . .. närhelst ni för stråken . . . och instrumentet ska anförtro er sin hemlighet. Den är värd att framlockas. Och nu, unge man: ta violinen med er och gå i frid!

Paus.DEN ANDRE tveksam

Nej nej . .. jag skäms rikligt, det är en alldeles för kostbarig gåva.

BOMANDER

Utan tvivel. Javisst. Men måtte väl vara efter Katarinas önskan — eller kan någon verkligen inbilla sig att jag mer skulle . . . OAgi och dock myndigt) förstår ni inte: ta violinen med er!

DEN ANDRE

lyder generad, bockar sig

Tusen, tusen tack, lierr domprost! .. . och många ursäkter, ja för jag skäms, man pratar så mycket dumheter när man är omornad och . . . klockan tie har vi repetition, först ska jag bara till matstället mitt — (titiin-sig skyggi omkring) se där kommer paret vi talade om!

Lyfter på mössan och lomar av — ut till höger. ULLA LIEBE-LUND och AGI ÅSTRAND in från motsatta sidan.

ULLA

en 31-årig, smärt ocb välväxt liten kvinna. Intelligent utseende, den fina ansiktsbildningen nästan japansk — munnen ett smnlt purpurstreck, hyn blek, håret guld-bronsskimrande. Det ligger ofta någonting sorgset, eller åtminstone resignerat, ibland liknöjt överlflgset under hennes dämpade skämt. Omklädd etter ritten, enkelt men ytterst smakrullt.

Blicken lyser upp när hon räcker fram handen —

Godmorgon, godmorgon, helige fader!

ÅSTRAND

flera år äldre än väninnan. Korl och mycket blond, med barnsligt klipska ögon och smä, helt små och ljusa mustascher. Börclserna livliga. Biddräkt.

Stör man din solo-andakt i naturens sköte, va? Du har det avundsvärt, fader Josua, jag vet en som nödgats skumpa omnejden runt med sin Dulcinea.

ULLA

småler

Agi har det bekymmersamt, han, det är en känd sak.

Bomander nickar godlynl, en smula tankspritt, i det han besvarar hålsningarna. De andra förbli stående.

ÅSTRAND

Vem var mannen som gick?

BOMANDER

Min yngste vän och Nebenbuhler.ULLA

Rysligt I Nå, vad heler lian?

BOMANDER

Hur ska jag vela det?

ASTRAND

Jag liar ett livligt intryck av alt du prackade metafysik på honom—ja ingenting undgår min skarpblick. För Ulla och mig flydde han som en svartmuskig hind, följaktligen finns det sådana däggdjur. Artnamnet Nebenbuhler fängslande.

BOMANDER drar på munnen

Pin kollega till mig. Det vill säga musiker, inte domprost. Vi var lile fulla — det vill säga han, inte jag.

ULLA

Den indispositionen går jämförelsevis fort över för Agi.

ÅSTRAND

Ack ja, tyvärr! Liksom kärleken.ULLA

Det är riksbekant.

BOMANDER

Gnabbas inte, småbarn, varer fridsamme! Men söta är ni.

ULLA

sätter sig på bånken

Det vill säga jag, inte han där. BOMANDER

Riktigt, riktigt, jag förglömde mig. (Kinppar henne lätt pA ena knAt) Maken till dig har jag aldrig påträffat.

ÅSTRAND i Napolcon-posityr

Här står den utkorade, beundra honom!

ULLA till Bomander — hastigt

Dig beundrar jag.

BOMANDER

rynkar pannan

Kvinnopjoller. Det tror du helt medlidsamt bara därför att jag är gammal. Ochskeppsbruten. Man falle aus dem SchitT hinten oder vorne, so liegt man im Wasser.

ÅSTRAND

Nu talar ban igen med Luthers tunga,

gudhjålpemigl (Tar plnts vid Bomanders andra sidn.)

Är du upplagd för att höra en nyhet, stränge visman?

BOMANDER

Mycket.

ULLA

Manne är i staden. Sen i går kväll. BOMANDER

Nej vad säger du! Manneken? I vilket ärende?

ULLA

Han har blivit hilkallad . . .

ÅSTRAND spelar ilsken

— tyst, Ulla, det är jag som har ordet: biskop Schalman vill förhöra honom. Min dyre morbror längtar efter att få bränna honom. På hål.BOMANDER

Nej vad säger du! .. . och naturligtvis för broschyrens skull, en redan tre månader gammal broschyr! Innehållet är .. .

ÅSTRAND råknar på fingrarna

— pro primo: seminaristvisdom och salvelse — pro secundo: begreppsoreda och bristande logik — pro tertio: detsamma omigen men i annan ordning.

BOMANDER

Ja i grunden är ju innehållet ännu ofarligare än vad man med kännedom om Manneken kunde ta för givet. Ett stackars litet fågelpip i Stället för . . . (hlltskhct bryter igenom) i stället för det angrepp med näbb och klor som en gång måste komma. Ingen värme, eld ska vi inte ens tala om, ingen djup och verklig inre upplevelse. Osmält bokläsning . .. eller åsikter han lyssnat sig till, resten livstörst fastän knappast medveten — får gossen en puss av ett par mjukakvinnoläppar så muckar han aldrig mer. Han har ju förgapat sig i Ulla.

ÅSTRAND

I henne ha alla förgapat sig. Du med.

BOMANDER

Se, se, äntligen är det uppdagat!

ÅSTRAND

Emellertid: hans Liebschaft har fått följder. (Romnnder stirrar pA Ulla med lAtsnd fflrskrAckelse.)

Nej nej inte för henne, gudskelov! ... i det här underliga fallet är det mannen . . .

BOMANDER brett gemytligt

— då må det vara hänt!

ÅSTRAND

erkAnnsamt

Tackar. Manne har nämligen efter sex veckors kval bragt ett treakters drama till världen — så nu vet du det. Ulla roade sig med att smussla in frökornet i hans torv-jordsfantasi under en vårlig téte-å-tcte när han sist var här. Hon har sådana påfund.BOMANDER

Ett drama! ... av Manneken! ... det var då rosenrasande. Där ser ni vad man utsätter sig för genom att umgås med teaterdamer.

ULLA

Skenhelige fader, skriver också du på ett skådespel? Jag har länge misstänkt det.

BOMANDER

Vad handlar stycket om?

ÅSTRAND

Broschyrens sju kapitel . . . sönderhackade i repliker. Ettusenfemhundratrettitre repliker. Minst.

BOMANDER

Mjuka tjänare 1

ÅSTRAND

Hackelsen kryddad med tu nypor starkpeppar. Från närmaste bod, du har varit där. Ofta. Vid sin tillbeddas disk får han ju allting gratis.

BOMANDER

Framsteg följaktligen. Nå, än titeln då?ULLA

högtidligt

Andarnas frigörelse.

BOMANDER upprepar långsamt, tydligen road

An-darnas fri görelse. Således ingen erotik.

ULLA

Åjo — men serafisk. En ung kvinna älskas av en ung landsortskapellan som är kysk och ädel och här kluvet skägg. Och glasögon.

ÅSTRAND

Kvinnan är Ulla.

BOMANDER

Och prästen naturligtvis Manneken. Vad vidare?

ÅSTRAND

Han predikar. Ett slags socialistisk kristendom. (Med patos) Andarna förslavas! Det är världsbarnen som i vår tid strida för folkens och de förtrycktas rätt, trons kärlekslösa fariséer hålla sig overksamma. Kyrkans maktställning har alltid betytt kulturens förfall . . .ULLA härmar honom

— frihet och kultur höra samman med socialismen . ..

ÅSTRAND

— en förbannad lögn, inom parentes sagt...

ULLA

— endast i frihetens luft kunna humanitetens frukter mogna. (Smftier matt) Annat minns jag inte för tillfället.

ÅSTRAND ivrigt och förnöj l

Men i tredje akten förekommer en biskop, han är tagen på kornet, rentav bedårande, mitt hjärta slog en volt när jag läste vissa repliker. Där har Ulla givit stickorden . . . fast hon låtsar förneka det.

ULLA

dåmpat, slåtar ut ett veck på kjolen

Bara din egen beskrivning av honom, Agi. Och glöm inte vilka yttranden herr biskopen behagat fälla om min ringa person— det bör ha ökat hans skadeglädje att en »väninna» till mig framförde dem.

ÅSTRAND

Gömt är inte glömt. Jag har köpt manuskriptet och honorerat det extra generöst för rättigheten att stryka . . . eller lägga till. Och upp ska stycket 1 ... på min älskade morbrors födelsedag, då blir premiären. Sannerligen, sannerligen vädrar jag inte en succés scandaleux.

BOMANDER

som tyst och misslynt hört på

Nej nej, småbarn, ett sådant okynne kunde göra Manneken till martyr. Och den glorian .. . kring det huvudet. . .

ÅSTRAND

— passar utmärkt, du gamle, för ju förr han överger prästbanan dess bättre, honom tar jag under mina vingars skugga 0111 spektaklet får ett efterspel. Och vid Eros, den allsvåldige: då ska han gifta sigl Det kan han inte på kapellanslönen.

Paus.BOMANDER trött, icke ulan slilla ironi

Hm ... jaså ... du vill spela Försyn ... och giftaslystna kvinnor är det gott om, med vem har du tänkt...

ÅSTRAND

— helst med alla. Om jag undantar Ulla.

BOMANDER

Ständigt dig lik.

ÅSTRAND

Ja biskopen liknar jag avgjort inte, det medvetandet håller mig uppe i mina nattsvarta stunder.

BOMANDER

sm&ler

Du har sådana?

ÅSTRAND

Ettusenfemhundratrettitre om året.

BOMANDER

En näpen samling, rätt åt dig! Men ingen fara så länge du kan räkna dem.ULLA

ser på sitt armbåndsur

övernie! (itcser sig.) Förlåt, nu måste jag gå.

ÅSTRAND springer upp

Och just när den mest gripande scenen börjarl (Tin uiia) Vänta en momang—(instruerar) lite mer ditåt om jag får be — tack, min nådiga — och minen för all del gladare, inte otålig, händerna konstlöst var ni behagar — sd. (Ceremoniellt till Bomander) HögVÖrdige herr domprost, musikmänska och skribent! (Kort hosta.) Filosofiekaiididaten Agi Åstrand, ganska rik och mycket ogift, fromsint och utan föräldrar, har härmedelst äran inbjuda Er till en distingerad supé. 1 kväll, efter teatern. En liten kostymfest.

ULLA

Agis största och varaktigaste passion.

ÅSTRAND

rolig glimt i ögonen

Tror du? (Forisiuter som nyss) En kostymfest

alltså. övriga deltagare: (rfiknar pA fingrarna)Ulla, Hildur Vineil, Vi van, det är damerna, ni känner dem alla, och så Pontus Hagenbeck, Ramm, Ögård, Manne, utom vi två förgrundsfigurer — det är skapelsens herrar. Man bedes observera: budet förväntar med säkerhet jakande SVar. (I hell annan Ion, muntert) Du för din del far klä ut dig i bara skjortan, fader Josua, om det inte blir för kortklippt och kyligt nertill — (pekar) eller kom i den där tertiära bonjouren så kanske du trivs, (tiest) Jag har talat.

BOMANDER

Galenskaper! Är det för att fira Manneken?

ÅSTRAND

Nej. Men min trolovning med Ulla.

BOMANDER

Hör du, Agi, den har du visst celebrerat ett halvt dussin gånger förut?

ULLA

torrt

Fjorton gånger.ÅSTRAND

Ingen fara så länge du kan räkna dem. BOMANDER

En sådan festspjuver! Då gäller det alt la sig i akt, jag sparar mina återstående krafter till bröllopet. För sant att säga: de senaste dagarna har jag inte varit vid rikligt goda vätskor.

ÅSTRAND Dem får du hos mig.

ULLA

nästan samtidigt — oro i rösten

Hjärtat?

BOMANDER

undvikande

Vi kan ju kalla det så.

ULLA

Och svindelanfall som senast?

BOMANDER vänligt men bestämt

Lät oss lämna det ämnet.ÅSTRAND

Ja bry dig inte om hjärtat, fader Josua, det bedrar, mannens hjärta är bedrägligt. Spörj Ulla! Besinna dessutom: antar du min inbjudan så tillåter jag henne att ge dig en dotterlig kyss.

ULLA

Trolovningen firas ännu många gånger, Agi, du får inte vara enträgen 1

ÅSTRAND

Comme vous voulez. Definitivt svar avges klockan elva och sju minuter, då träffas vi hos Ulla för att motta Mannes rapport 0111 förhöret.

BOMANDER

I)är ska jag infinna mig.

ULLA

blicken lyser upp, hon nickar

Au revoir, käre!

ÅSTRAND bugar sig

Min vördnad . . .BOMANDER

— adjö med er, småbarn.

ULLA

Var försiktig, du har lovat mig det.

Hon och Agi Åstrand ut till liögcr. BOMANDER

viftar till avsked med ena handen. När de håda andra redan hunnit utom scenen —

Hallå där, jag glömde att fråga: i Man-nekens skådespel ... de älskande få väl varann?

ULLAS RÖST i ett utdraget

Jooo . . .

ÅSTRANDS RÖST

— nej så fan heller, det ska ändras 1 Ulla är min.

Romnnder ler elt flyktigt löje. sA fördyslras hans ansikte. Grubblande siller han kvar, frnmAtlutad, kAppkryckan Iryckl mol munnen.»Pension Privat» — klockan elva förmiddag. En rätt stor salong, det yttre rummet av fröken Ullas dubblett. Två dörrar, den ena i vänstra väggen: till sängkammaren, den andra nära högra börnet i fonden: till pensionens matsal. Fönstren — till höger — vetta åt ett torg. Solsken fortfarande.

Möblerna vitlackerade, utan för mycket guldsiruter, sofTa och stolar och taburetter med gult sidendamastovantyg, ett divanbord, en liten flygel, även den vit, en fristående nothylla i samma färg. Matta över hcln golvet — mönstret något bleknat — ljusa tapeter, ljusa gardiner, kristallkrona i taket. Ett par akvareller (landskap) på väggarna, inga porträtt eller fotografier, nästan inga små prydnudsföremål, men på nothyllan tre rosor i ett högt, smalt glas.

FRU CHARLOTTE LILLBERG

öppnar dörren i fonden och söker truga PONTUS HA* GENBECK utt gå före. Hon år korpulent, med av oro prflglade anletsdrag som dock hastigt och lått skifta uttryck;rödflammig kring ögonen, tydligen bar hon nyss gråtit. Svart spetsmössa på huvudet, svartprickig gredelin blus, svart kjol, dråktens snitt icke efter dngens mod, över axlarna en stickad yllcsjal. Tunga örbflngen — näsduken krumar hon i ena banden.

Var så god, var så god, herr regissör, var så god — nåja som ni vill, jag ska höra åt

(förbi honom till sängkammordörrcn, knackar sakta på)

— fröken, fröken, här är främmande! ULLAS RÖST

Vem?

FRU CHARLOTTE Herr Hagen beck.

ULLAS RÖST Jag kommer. Underhåll honom så länge.

FRU CHARLOTTE

till Hngenbcck

Sitt ner, var så god, fröken Ulla kommer strax.

HAGENBECK

gänglig och mycket lång. Plirögd — pincené utan bågar — tunn nflsa, tunna Ifippar, blåaktig skåggbotten. Skorrar lindrigt. Ytterst chic, kostymen stramt åtsittande, i synnerhet kring livet dflr rocken fir igenknäppt.

Å, jttg l)6r. (Sätter sig till höger om divanbordet; fru Charlotte tar plats på en stol mittemot.) Hoil låtergärna vänta på sig. Jag måste nämligen snart till teatern.

FRU CHARLOTTE

Javisst ja.

HAGENBECK Och punktlighet framför allt, den spelar en stor roll.

Tystnad.

FRU CHARLOTTE Vi har solsken, nästan sommarväder .. .

HAGENBECK — immerfort, immerfort. En effektfull belysningi

FRU CHARLOTTE Och i morgon har vi storstädningen över. Bara matsalen kvar, ni ursäktar att där inte är alldeles färdigt.

HAGENBECK Ingenting att fästa sig vid, rakt ingenting att fästa sig vid.

FRU CHARLOTTE Jo renhållningen framför allt!HAGENBECK

Det är sant, renhållningen , . .

FRU CHARLOTTE

— javisst.

Tryckande lystnad.

HAGENBECK linrsknr sig — sedan med höjd röst

Jag kommer nämligen för den där pjäsens skull. Herr Åstrand sa, ja han uppmanade... ja kanske fröken Ulla kunde lämna Andarnas frigörelse åt mig på någon dag, det är ju jag som . . .

FRU CHARLOTTE

— naturligtvis, en så rimlig begäran . . . (snyftar mi) och nu kan det för resten vara detsamma! Han gör sig olymklig, Manne. Han har anlagen efter sin far.

HAGENBECK

artigt

Förlåt att jag inte är fullt au courant: var er man olycklig?FRU CHARLOTTE Nej nej han var offentlig auktionsförriiltare men hade anlag, stora anlag, i synnerhet om kvällarna, jag menar när han skrev sitia traschädier. Efter hans bortgång...bortgång gav jag några av dem åt herr Åstrand till påseende. I min byrålåda finns det flera.

HAGENBECK Och domen utföll .. .?

FRU CHARLOTTE — efter hundra år, sa herr Åstrand, då år tiden mogen. (snyftnr nip Han sa att tiden mognar så förfärligt långsamt!

HAGENBECK Snarare tvärtom, fru Lillberg, snarare tvärtom. Läs tidningarna!

FRU CHARLOTTE sjunker ihop

Jag begriper ingenting mer.

HAGENBECK

når hon någorlunda återhämtat sig

Mig gläder er sons dramatiska debut om den verkligen blir av, redan sensationen i atten kyrkans man . . . det väcker nyfikenhet, spänning, lockar säkert puhlik. Broschyren, en religiös broschyr som lär bilda underlaget har jag tyvärr inte råkat uppmärksamma.

FRU CHARLOTTE i början höftlgt

Just nu stjälper honom underlaget! . . . och så andarnas frigörelse till råga på olyckan, där ligger han, där ryker prästexamen och allt vad jag lagt ut för studierna hans! Herr Åstrand kallar det ett... »genombrott» och säger att jag ska tacka Gud och stoltsera. Herrejess, jag som är så vanlig, jag är som tusen andra, utom vad renhållningen beträffar . . . och kosten . . . (snynar tui) för si ett gott bord håller jag, fråga vem som helst!

HAGENBECK Berömt, fru Lillberg, i var mans mun, ingenting att sörja över.

FRU CHARLOTTE Manne däremot, han brås på sin far. På Adolf, min man hette Adolf. Men varför skriver han inte om En natt i Kissingen . . .HAGENBECK

överraskad

— ah . .. (lyser upp) Kissingen! . . . kan ni höra klangfärgen?

FRU CHARLOTTE

— eller om Furstebrudens död i åtta tablåer? Det gjorde Adolf och tog ingen skada.

HAGENBECK

Hm . . . »varför» .. . svårt för mig att svara på, kommer inifrån.

FRU CHARLOTTE

Nej gu', utifrån kommer det, så mycket har jag då ögonen med mig. Herr Åstrand kan jag omöjligt vara ond på, han hjälper mig om bokslutet inte går ihop, något som hände häromåret, då skänkte han efter hela hyran, han är så hjälpsam och frikostig, herr Åstrand, tack vare honom kunde jag börja i så pass stor skala. Stor våning. Och si nu bär det sig! Och så sitter han ju i teaterstyrelsen.

Hagenbcck söker fatta sammanhanget men avstår från det.Som ordförande. <Ge.n) Är inte fröken Ullas salong fin kanske? Egna möbler — present, hon har fått dem. Han är så älskvärd och gentil mot alla, herr Åstrand.

HAGENBECK trumninr olAIIgt med fingrurnu

Vad hon låter vänta på sigl FRU CHARLOTTE

än ivrigare

Domprosten tar aldrig plats i det här rummet utom när han spelar herr Bach på flygeln, möblemanget är för spinkigt säger han . . . för en så tung kropp. (Pekar) Men i sängkammarn, framför kaminen, i läderfåtöljen, där breder han ut sig .. . och sina syndiga meningar, rena gudlösheten. För fröken Ulla och ibland Manne. En bra underlig mänska, jag är rädd för honom 1 Och bra olycklig har han gjort sig genom sitt leverne och sitt syndiga trots, det beundrar Manne.

AGI ÅSTRAND med sedvanlig fart in frän matsulen.HAGENBECK

vrider sig ett halvt varv runt i stolen, nickur kollegiult —

På dina domäner, Åstrand, men i repertoarens intresse . ..

ÅSTRAND

oinklfldd: gulbrun cheviotdress, bruna kflngor

— tjänare, Pontus!

FRU CHARLOTTE hur störtat upp, nästan skrämd, kniksar ett tag som en skolflicka

Fröken Ulla är i sängkammarn . . .

ÅSTRAND

— gruss Sie Gott, Mutter Lottchenl . . . (brister ut i skrait) nej nej, minen lite gladare om jag får he, händerna konstlöst under barmens rundning. Nu ser ni ut som Melpomene, den tragiska Musan.

FRU CHARLOTTE

sväljer gråten

Felet är ingalunda mitt, herr Åstrand, vad ska väl jag skratta åt?ÅSTRAND

Sannerligen inle mitt heller... tilis vidare. Ja Manne har väl återkommit? Hur gick det?

FRU CHARLOTTE

Han sprang opp till domprosten (snyftar titt) och herr . . . herr regiss-regissören är här för att ta teaterstycket. Manneskriptet.

ÅSTRAND

Pastorns ocli fröken Ullas sorgebarn! ... det får vi naturligtvis med hundöron tillbaka men hans punktlighet går över alla gränser, var vid gott mod! (Ropar) Ar du där, Ulla?

ULLAS RÖST

Strax, strax.

ÅSTRAND

sjunger p& inAfA i falsett

Och jungfrun hon kammar sitt guldbruna hår (avbryter) — rätt gissat, va?

ULLAS RÖST

Jag ska bara kuvertera brevet.FRU CHARLOTTE

återtar sin plats mittemot flagcnbeck

Har ni riktigt observerat det håret, lierr regissör?

HAGENBECK

Immerfort, immerfort — en briljant färg-effekt 1

Holigt ögonkast «v Åstrand; denne slfintrnr omkring och smågnolar.

ULLA

in från vänster, hälsar på Ilagenbeck och räcker honom ett digert konvolut —

Jag hörde ert ärende, se här. Förlåt att jag dröjde!

' HAGENBECK

tar emot manuskriptet och bugur sig, förblir slående

Vi är ju en smula vana vid det.

ULLA

småler

Ja, inte sant? Och då bär man allting lättare.

ÅSTRAND

Bestämt riktat till mig på något vis? . . . min själ är så hudlöst ömtålig. Jag rår inte för det.ULLA sfitter sig i soffan

Nej du rår för platt intet, Agi, det är en känd sak.

ÅSTRAND

Hallå, Mutter Lottchen, hit med er gråt-kvalda mening 1 Och det fort.

FRU CHARLOTTE spritter till

Min vad för något?

ÅSTRAND

Tydligen ett slags bleklagd tvekan. Eller låt oss säga: perturbation. Ack att ni hade Schalman till morbror, Selim Schalman, biskopen, min biskopi... då bleve er lev-nadsaflon som ett snoppat ljus, Mutterchen. Han rår nämligen för allt, ser ni, vart skulle väl jag ta vägen om inte han visade mig till rätta? Jag är hans systerson — och fröken Ulla Liebe-Lund blir igen i tillfälle att instämma: jag rår inte för det, jag har aldrig ansökt 0111 platsen, tvärtom. Emellertid ... att protestera ...FRU CHARLOTTE sjunker ihop

— jag begriper ingenting mer.

ÅSTRAND

strålande

Vilket härligt stadium och slutmål, eja vore jag däri Men för att nå så långt i livsmognad måste man ha en till åren kommen änkas outsägliga tålamod och takt, eller kanske snarare . . . och modernt sportmässigt. .. gå med en tirad ung dams självsäkra stormsteg från oklarhet till oklarhet, det mest adekvata uttryck för mänskors visdom jag känner. Intetdera har beskärts mig.

HAGENBECK

I kväll till ditt förfogande, Åstrand, nu nödgas jag undvara...

Telefonen ringer i matsalen och

FRU CHARLOTTE far upp —

Så där ja, det är herrn som partout vill ha hörnrummet, det med alkoven, (stöter i siniver mot en stol, darrar av nervositet.) Äsch de möblerna!... rentav så man kan falla.

ÅSTRAND

torrt

Händer faktiskt, Mutter Lottchen, också brudsängen är en möbel.

Hagenbeck kastar huvudet bakåt och brister ut i ett kort, kluckande skratt.

FRU CHARLOTTE rycker på axlarna och trippar av, mumlar

Kanske nuförtiden . . .

ÅSTRAND

— redan när Adolf levde, tänk efter! Ja redan vid Salomos spring hos drottningen av Saba.

ULLA

reser sig en smula otåligt

Försök att vara allvarsam en sekund, Agi! Du vet väl vilket besked Manne fick? Vad han hade att meddela?

ÅSTRAND

Nej. Eller rättare sagt: jag anar.ULLA

Först ett timslångt förhör .. . och uppmaningar att offentligen återta vart ord han skrivit. Till svar på hans vägran ett kategoriskt: inget förordnande mer, biskopen åtminstone ger honom inget förordnande. Domkapitlet. . . överlägger.

HAGENBECK

som förgäves väntat på tillfälle att ta avsked

Intressant, onekligen intressant, men tyvärr är jag tvungen .. .

ÅSTRAND

i en forcerad viskning

— herr regissör, ge tecken att ridån går upp! ... för nu börjas det.

HAGENBECK

Ursäkta, Åstrand, jag instruerar bara på teatern och har bråttom.

ULLA

Naturligtvis. Och när ni härnäst ger mig en roll ska också jag vara oerhört punktlig.HAGENBECK

Hm. Nåja farväl alltså, plikten kallar.

ÅSTRAND

»Immerfort», Hagenbeck! (Pekar på manu-skriptet) Mitt adoptivbarn där håller just på att få tänder, sorgebarnet, tappa del för all del inte i rännstenen .. . om du vill undvika obehagligheter. Kom för resten ihåg: minspelet scherzando i kväll, kostymen efter eget skön, händerna hort från Vivans behagligheter!

HAGENBECK

kort gest ocli kluckande skratt I det han Iflmnar dem —

Ah, prat!

ÅSTRAND

Nej mina falkögons vittnesbörd.

ULLA

lugnt

I)en sista förhållningsordern borde du kanske själv lägga på minnet, Agi.

ÅSTRAND djupt bekymrat

Hos mig skulle det utplåna individualite-ten. Mitt väsens daggslänkla egenart. Synd, synd!

ULLA

Det tror jag inte. Lyckligtvis.

Ilagcnbcck möter I fonddörren BOMANDER och MANNE LILLBERG — stumma hillsningar. Domprosten miirkbart blekare, ansiktsuttrycket hårt och slutet. Han år i samma svarta dräkt som alltid, går med tunga steg ett slag över golvet utan att ägna de övriga annan uppmärksamhet än en disträ nick, stannar till höger i förgrunden, blickar ut genom fönstret. Först då yttrar

ÅSTRAND till Manne nör de skaka hand

Välkommen ur rävsaxen, pastor! Du har räddat svansen och äran.

MANNE

nftgot yngre 9n Åstrand, fctlngd, ined blid uppsyn, begyn-nande skallighet, glasögon, kluvet skflgg. Icke i prftstrock.

Efter en generad bugning —

Månne man nu kan säga det?

ULLA

hjörtUgt

Tack, tack för rosorna — slösare!

MANNE

vid nothyllan, rodnar

Jag såg dem i en blomsterhandel . . .ÅSTRAND

— är du rikligt säker på det, Manne? Föreligger inte ett misstag?

MANNE

stirrar nlltsomoflast i smyg på fröken Ulla

Nej ... jo . . . det var verkligen en blomsterhandel.

ÅSTRAND

Sällsamt, sällsamt!

MANNE

Ja de tycktes mig så vackra.

ULLA

nickar

Praktfulla!

MANNE

Så roligt att ni säger det, fröken Liebe-Lund!

ÅSTRAND

Nå, låt höra: hur gjorde han sin sak, biskopen?

MANNE

Det har jag redan berättat två gånger — och du bara driver med inig, jag vet det så väl.ÅSTRAND

i alldeles förândmd ton

Kära Manne, du far vilse. Och del helt enkelt därför att mitt sätt är hart när odrägligt.

MANNE

Så roligt att du säger det, Agil (siaiar hflrci. Jo i början var herr biskopen kall och högdragen, sen blev han het. Men att jag i min lilla skrift skulle ha missförstått och misstolkat Jesum, det överensstämmer inte med sanningen, inga mot den evangelisklutherska trosbekännelsen stridande läror har jag utspritt, Jesu föredöme vill jag alltid, alltid söka följa och i mån av krafter bistå de olyckliga. Kärlek som visar sig i gärning är högsta dygd, kärlekslöshet däremot ett brott utan like — och den kristna kyrkan är kärlekslös. För mig är kärleken allt.

BOMANDER

vrider huvudet lite åt sidan — med låg stfimmn

Nog nu, Manneken.MANNE

andas på glasögonen och torkar deni.

Ja tjänsten . . . den går jag troligtvis förluslig . . . förr eller senare, herr biskopen var så uppbragt när vi skildes.

ULLA

Vad har domprosten rått er till?

Matsalsdörren öppnas och

FRU CHARLOTTE

blir synlig utan att stiga in —

I)u måste komma genast, Manne, här är en lektor i religion, jag hörde inte namnet, en studiekamrat till dig, han väntar i min kammare. Och sen ska du vila en stund, det blir både nattvak och sådant där hos herr Åstrand, jag känner hans vanor.

ÅSTRAND

I synnerhet »sådant där», Mutterchen, det kan ni saklöst fälla en ogillandets tår på.

MANNE sorgset och dröjande

Och jag som nödgas resa i morgon . ..ÅSTRAND

— fort, fort, annars friar du! Och får korgen.

Manne lyder undergivet, modern stflnger efter honom.

ULLA

Var inte för säker, herr filosofiekandidat...

ÅSTRAND

— joho, det är jag.

Paus.

BOMANDER långsamt fram till de båda kvarblivna

Tjah — hade Manneken åtsport mig innan han grep till pennan så vore allt hans barnsliga kladd oskrivet. Manneken är en lammunge som inte bör stångas.

ÅSTRAND

Herrejess, fader Josua, vad ska han roa sig med? . . . horn får han först när han blir gift och det har jag lovat sörja för, jag menar .. .BOMANDER

barskt

— håll munnen, Agi! Jag är inte upplagd för skämt.

Blickar tigande ul i rummel.

Ni vet att jag känner Manneken sen . . . snart ett kvartsekel tillbaka. Hustru min höll innerligt av honom, också jag gör det, förr besökte han oss nästan dagligen — modern har aldrig tyckt om det. Han gick i samma skola som vår gosse . . . gossen som vi miste . . . jag ser ännu för mig hur han stundom kom insmygande i mitt rum och satte sig vid hörnbordet med sina läxor ... om jag var hemma. Något som visserligen inte hände många kvällar i veckan, jag åtnjöt anseende på den liden, ombetroddes offentliga värv, anlitades i kommittéer och annat. Var en

eftersökt man . . . samt predikanten på modet .. . pfui Teufell Så insjuknade hustru min, låg merendels till sängs under en lång följd av år, ja och då infann sig Manneken ofta för alt hålla hennesällskap, Gud välsigne honom för det! Därvidlag . . . inte minst därvidlag har jag mycket att förebrå mig. Varmt och innerligt fäste de sig vid varann, henne blev han nära nog i barns ställe, barnets . .. det enda vi ägt.

ULLA

ofrivilligt

Käre gamle vän!

BOMANDER andas djupt

Och en renare själ än Mannekens finns inte. Syftet alltid oegennyttigt och gott, tankeförmågan kunde ju vara större emellanåt. Tjah, så gick det till att jag tog honom in i mitt hjärta . . . och där har han sin plats så länge jag lever. (Stryker Sig över hjflssan.) Att ett uppträdande och temperament som mitt, våldsamt och hänsynslöst, och för resten hela min . . . hreda frispråkighet kollrat bort hans självkritik och länt honom till ogagn, en gemen konflikt, förvisso plågar det mig, han hade gärna kunnat visa lite mer tilliti så måtlo att han rådfört sig med den soin han välment men valhänt sökt efterlikna — och vem är väl jag att jag skulle efterliknas? I stället hemlighöll han sitt skriveri, tordes ingenting förråda, avskräckande som jag brukar munnen när sinnet rinner över. Men hur som helst: platsen i mitt hjärta har han alltid, alltid.

Tystnar — ådrorna vid cnu tinningen svälla, händerna knytas, sA stöter han fram:

Och det vet Schalman! . .. det är egentligen mig . . . han vil) träffa. Gott, han ska få träffa mig.

Går mot bakgrunden — stannar.

Han ska få träffa mig.

Tystnad.

ÅSTRAND 1 osilker lon

Jag förstår att min tillställning i dag är en smula malplacerad . .. men kanske du ändå kunde . .. (hastigt) vart nu, fader Josua? Ämnar du dig till biskopen?

BOMANDER

Ja.ÅSTRAND

Håkas vi i kväll?

BOMANDER

stilla ut i fonden

Nej.

Fröken Ulla och Agi Åstrand ensamma; ingendera yttrar något. Slutligen

ULLA

Bäst, bäst på det viset, lian har lovat att vara försiktig — jag är glad, låt vara att festen mister sin egentliga lockelse. För mig åtminstone.

Vad vet vi om honom, Agi? Hans ofta kätterska meningar, javisst, och alt han skänkt oss sin vänskap . . . förunderligt nog. Men om honom själv — det övriga, det som han lider under. Och tiger med.

ÅSTRAND

stflller sig vid fönslret dör domprosten stått och betraktar torget utanför.

Hör du, Ulla, har du verkligen aldrig varit i mansardvåningen hans? Vindsvåningen. Fattiga tre rum och kök.Nej.

ÅSTRAND

Ja han finner ständigt på undanflykter. Bara Manne får komma dit.

ULLA

Och nu har han det naturligtvis än sämre ställt för sig . .. ingen, alls ingen till hjälp .. . och ingen får hjälpa. Berättade fru Lillberg. Middagsmålet äter han på en billig restaurang någonstans, och inte ens det alla dagar — tror hon.

ÅSTRAND

Han är sådan. Jag sökte inskrida, men ...

(rycker pA axlarna) awisad I

ULLA

Ja ja, jag förstår det.

Paus.

ÅSTRAND Vem skrev du till nyss?ULLA småler nåslan omårkligt

Min Sysler. (Vid hans sidn, tnr honom underarmen.) Du är så postall vetgirig, Agi. Fy! (Når han böjer sig över henne vånder hon kinden till.) I går kysste

du Vivan, det bör vara minst tre dygn emellan.

ÅSTRAND

Är inte ett nog? Jag borstar tänderna var kväll som en rasande, rentav sinnesförvirrat. Min käraste sysselsättning.

ULLA

Fortsätt med den! (Till synes allvarsamt) Säg, Agi, bar du nånsin nekat dig något?

ÅSTRAND

funderar

Noga eftertänkt — ytterst sällan. Ja jag vågar använda ordet: sällan. Aldrig är för mycket sagt, smakar av evighet och osanning.

ULLA

Eller har kanske jag nekat dig något som du begärt?ÅSTRAND rolig glimt i ögonen

Inte förrän i dag. Såvitt jag erinrar mig.

ULLA

Nå varför då en sådan . . . självbehärskning? (När Åstrand kysser henne) Ack du oförbätterlige syndare, vatt jag håller av digl . .. trots allt.

ÅSTRAND

skrattande

Säkert för morbror Selims skull, jag rår ju för platt intet — (räkar i detsamma se ut genom fönstret) nej men ... lilla dit, Ulla, där, där, hon som går förbi kiosken... vilken hållning!... och gång! Härlig. En sann ögonfröjd.

ULLA

pinsamt överraskad

Agi — det är Katarina 1

ÅSTRAND

Javisst. Katarina. I naturlig grace kan bara en kvinna tävla med henne.

ULLA

Och jag som trodde alt hon rymt hort. . . var borta från staden, gud vet var.ÅSTRAND

Där finner du återigen att tro är ringare än vetande.

Plötsligt slår ban sig för pannan —

Apropå det: vad tror du om mölet mellan fader Josua och Schalman? Säg!

Ulla endast skakar pA huvudet.

Jag vill nämligen veta hur del avlöper, jag. Åhöra . . . dialogen.

ULLA

Du körs ut helt enkelt.

ÅSTRAND

gör en rundtur inåt scenen.

Biskopen anser mig i stånd till vad som helst och måste alltid få rätt — förstår du. Annars dör han. Ack jag har vansläktats, Ulla, min karaktär är svartprickig som Mutter Lottchens hlus medan hans lyser vit som ett nytvätlat barnlinne — förstår du. Därför gömmer jag mig. På teaterspråk kallas det att.. . »stå avsides».

ULLA

Fyl ... att lyssna . . .ÅSTRAND

— ett nästan synonymt uttryck ja. (Gnider händerna mot varandra.) Dörrn mellan arbetsrummet och salongen är täckt med draperier, bakom dem ska jag vara idel öra.

ULLA

Nej nej, Agi!

ÅSTRAND

Till och med hålla käften för omväxlings skull.

ULLA

otåligt

Dumheter!

ÅSTRAND

Gott, då kastar jag mig i striden som ett sprängstoff, en handgranat, en helvetesmaskin — eller slår ner som en snilleblixt ur dammolnen fader Josuas hovar stampat ur golvet, en gulblond liten sicksacklinje. Entrén blir lysande! Explosivt själfull.

ULLA

Det får inte ske. Herregud, vad går åt dig!ÅSTRAND utan att bry sig om hennes invflndningar

Låt mig länka efter: jo först gick han burdus in i hissen alltså, for upp till silt taknäste . . . för att iklä sig rustning och hjälm . . . innan han träder in på arenan. I vilket fall som helst har jag inte en minut att förlora. Så tycks det mig åtminstone.

ULLA

Men betänk då .. .

ÅSTRAND patetisk gest

— farväl, min ängel!

Skyndsamt ut.

ULLA halvvAgs el ter honom

Nej fy, Agi . . .1Samma förmiddag, ungefår en halvtimme senare. Biskop Schalmans arbetsrum, hans studerkammare, vfllombonad med proppfulla bokhyllor från golv till tak. I)cn övriga möbleringen ytterst sparsam, en kontrast som gör avsedd verkan.

Dörr i vänstra väggen, i fondens mitt cn annan, likasom den förra hett täckt av ett tudclat mörkgrönt förhängc. Vid högra väggen en bred och ensam vilsoffa, skinnsoffa, längre inåt: dörr till tamburen. Och kakelugn. I förgrunden, något till vfinster, ett stort skrivbord med cn gipsstatyett (Thorvnldsens Kristus) mellan två ljusstakar — dessutom papper, papper, uppslagna böcker av varierande format, tidningar, tidskrifter, m. m.

BISKOPEN sitter vid bordet. BISKOPINNAN står bredvid honom, börs och lornjett i de knäppta bändcrna.

BISKOPEN

gråblek och mager, nucken böjd, huvudet nflstan alltid vAnt åt endera sidan, han ser ogårna på den han tular med.Ansiktsuttrycket förgrämt: ett torrt litet smalansikte under vitt, carrfkiippt hår, ögonen insjunkna, den guldbågadc pincenén dinglar frampå våsten. Mustascher och bakskågg sorgfälligt stubbade, mörkare än håret, tillsammans bilda de en taggig oval kring de blodlösa läpparna. Dräkten synnerligen vårdad och ulan all åmbetsprflgcl.

Synbart misslynt invånder han:

Hm — jag förstår — penningbidrag igen.

BISKOPINNAN

onaturligt stel i hållningen men laddad med elektricitet. Ögongloberna starkt kupiga, blicken i största allmflnbct full av förebråelser, kroknflsnn kort och med rödlfltt tipp, munnen hopsnörpt till ett alltför trångt sprundhål för ordflödet. Hon år klådd i hatt och vårkappa, svart siden, dårtill modernt snåv kjol ovan böga snörkångor med höga klackar.

På inga villkor, Selim! För vår fest ofirar jag hela min tid och mitt arbete, det gör jag hittills gratis, jag menar utan ersättning, du vet vilken enorm betydelse jag tillmäter nykterhetsrörelsen. Och du har hört mig tala offentligt, Selim, du tycker om att höra mig tala. Inte sant? Nyss vid mötet sa jag: nykterhetsrörelsen är som ett Betesdavatlen ... eller ett dop, en ständig döpelse, den inviger oss till värdiga medlemmar av Kristi församling.BISKOPEN

Vackert formulerat, Sandra. En paroll.

BISKOPINNAN

Jag älskar tidiga förmiddagsmölen! Men apropå pengar, Seliin, medan jag minns: tre och femti är uu skyldig mig, det vill säga halva utgiften, jag betalade åkarn i lördags. Vi hade mycket väl kunnat gå den sträckan.

BISKOPEN tar ur plånboken en sedel, synar den.

Här liar du en femma. Det må vara jämnt.

BISKOPINNAN

Nej, Selim, du vet hur jag vill ha del —

(radar nftgra silversniAmynt pA bordshörnet) OCll i principfrågor får en strängt rätlänkande aldrig ge efter.

Medger du inte det? — Räkna själv, min vän, det bör stämma.

BISKOPEN

nickar

Bra, bra, jag ser.BISKOPINNAN Lämnar du slantarna framme? . . . göm undan dem t... (griper un lornjetten) där är ännu en. Ulsätt inte tjänstfolket för frestelser, Selim! Överlåt det åt din herr systerson.

BISKOPEN lyfter huvudet

Vad menar du?

BISKOPINNAN Blindmåns!. . . (kelande) ja för det är du i fråga om flickor, bisken min. Emmi, husan vår, den nya, hon har ett par ögon . . . och i det hela taget en kropp som ... naturligtvis Agi fäst sig vid, jag överraskade dem i jons på gatan. Han tilltalade henne. Och ögonskenligen tilltalade hon honom.

BISKOPEN Mycket begripligt.

BISKOPINNAN Selim \ . . . (lornjeiten åter i bruk) när allt kommer omkring betraktar också du henne medvälbehag, Selim? »Mycket begripligt.» Jo det är just skönt! Och jag som trodde . . .

BISKOPEN

— du förivrar dig, Sandra, din varma nitälskan förleder dig att inlägga . . .

BISKOPINNAN

— hon ska bort! Åtminstone i höst.

BISKOPEN

Varför inte redan i morgon bitti?

BISKOPINNAN

Kors vad du nu låtsar vara trankil! — Säg mig uppriktigt, Selim, vilken är en mans första tanke när han ser en kvinna? En vacker. På vad tänker han då?

BISKOPEN

Jag SVarar . . . (far med handen över ansiktet) svarar bara för mig själv. Och då frågar jag mig själv: är hon en kristen?

BISKOPINNAN

Det har du bestämt läst i en eller annan av dina böcker, Selim! För det frågadebestämt inte Agi Åstrand. Isch! — Dessutom dricker han. Full för jämnan.

Paus.

BISKOPEN Är det något mer?

BISKOPINNAN Irriterar jag dig? Har du bråttom?

BISKOPEN Ånej . . . eller rättare .. .

BISKOPINNAN — tänk, Selim, jag sa genast i början av förhandlingarna, jag ledde dem förstås: den som dricker elt glas han dricker med all säkerhet ett till.

BISKOPEN Ofta, tyvärr händer det ofta.

BISKOPINNAN Nej alltid! Men avhåller man sig från det första glaset, Selim, så är det andra uteslutet. Automatiskt. Inte sant? Likaså del tredje. . . och så vidare. Inte sant?Däri ligger absolutismens tvingande logik. Vi kvinnor . . .

BISKOPEN

— egentligen var del min avsikt att berätta dig . ..

BISKOPINNAN

— ser du, vi hade på försök vall Brand-kårshuset till mötesplats och salongen lämpar sig utmärkt för vår blivande fest. Nyklerhetsfest. Tanken min, Selim, djupt symbolisk, du fattar väl idéassociationen, var den bottnar: i det underförstådda, i vattnet — släcker vattnet en eldsvåda, en riklig brand, varför skulle det inte släcka en brinnande törst, något så simpelt som törsten? Det släcker den, Selim — och man har alldeles nog, man går raka vägen hem och löper inte efteråt omkring och skrålar på gatorna. Följer du med? Alkoholen däremot, långt ifrån att . .. ja så långt att. . . ja jag önskar du hade hört bifallsstormen när jag vidgade svalget, jag menar perspektivet . . . inåt, förstår du, jag menar neråt ...dit det här... och till sist utbröt: flaskan uppammar otukt!

BISKOPEN En god kläm, Sandra, en paroll.

BISKOPINNAN Tänk för roskull på alla de barn som ha ruset att tacka för sin tillkomst .. .

BISKOPEN

avvärjande

— inte just nu, Sandra, inte så här före frukosten . . .

BISKOPINNAN

— ja mötet drog ut, du har visst väntat på mig?

BISKOPEN Helt lite kanske.

BISKOPINNAN Men i höst, Selim, i höst ska vi ägna var tanke, var minut åt otukten. Inte sant? Om bara hälsan står bi . . . eller strunt i den, jag offrar gärna mina sista krafter på det altaret, jag menar . . . släcker den elden,ingen könsmedveten kvinna har rätt att dra sig undan! Tänk att få avklä Bomander och blotta hans . . .

BISKOPEN fort och nervöst

— rör inte vid honom, du, akta dina fingrar, låt oss vänta! • Jag går nämligen på lur, Sandra . .. och på det rätta spåret.

BISKOPINNAN

Otukten väntar aldrig, den går på i ullstrumporna . ..

BISKOPEN

med skymten av ett leende

— du finner uttryck, Sandra, kanske väl. . . pittoreska . . ,

BISKOPINNAN

retad

— som om inte du skulle veta hur otukten bär sig åt, SelimI Isch! Den måste uppsökas under vilken täckmantel den än döljer sig, där ligger min verkliga styrka gömd, min största mission, du har din bland de irrläriga.BISKOPEN far med handen över ansiktet — hastigt

Ja paslor Lillberg gjorde inig sin uppvaktning medan du var borta.

BISKOPINNAN

disträ

Så. Gjorde han del?

BISKOPEN

Men avhön gjorde han inte.

BISKOPINNAN

med vaknat intresse

Den... den självspillingenI Han kan då med skäl kallas självspilling. Fy sådan månskal

Dörrklockan i lamburen ringer.

Vem är det månntro? Väntar du besök? Skyll på frukosten, Selim — nej »lunch» låter bättre!

Ljud av steg utanför, till böger, så bör inan att någon öppnar.

BISKOPEN

lAgl

Säg till att jag inte tar emot . . .Biskopinnan strax villig och redan på våg då i detsamma domprosten

BOMANDER

stiger in och passerar henne med en vårdslös bfllsning, en gest. Han ser sig granskande omkring, lugn och retsamt obcsvårad, batten i ena banden. Alla tre tign ett ögonblick.

Tjah, det är väl minst. .. tie elva år sen jag sist trädde över din tröskel, Schalman. Nu har du mig här.

BISKOPINNAN hysteriskt ursinnig

Vår husa är ny i tjänsten, hon begrep inte att förekomma . ..

BOMANDER över axeln

— tvärtom var hon mycket förekommande. Och hon är nätt. En liten blondin.

BISKOPINNAN Där hör du, Selim! Konnässörens dom, Selim 1 (iiAnskrniiar) Har ni kanske ledsnat vid er svarthåriga Katarina, herr Bomander? Eller snarare hon vid er? Eller infinner hon sig till nätterna kanske? BOMANDER till biskopen, ulan minförändring, långsamt

Och du känner nog på dig vad som föranleder besöket.

BISKOPEN siltcr kvar

Jag . . . jag har visst inte anhållit om ... äran.

BOMANDER

Nej. Något som varit fåfängt, misstänker jag, utom i den angelägenhet som verkligen fört mig hit.

BISKOPEN till hustrun

Är inte vår lunchtid inne, Sandra?

BISKOPINNAN

Jo omeletten kallnar . . .

BOMANDER med nästan godlynt gäckeri

— tack, jag frukosterade kulinariskt utsökt redan klockan tie.

BISKOPINNAN

Del har ingen frågat efter!BISKOPEN smått generad, reser sig

Ni förstår alltså, herr . . .

BOMANDER

leende

— fullkomligt. Jag som själv så sällan visar umgängesvett. (Rynkar pannan.) Och enligt min vana går jag rakt på sak: har du hotat Manneken med avsättning, Selim Schalman? Inbillat honom något sådant. .. för en stackars barnslig broschyrs skull? Ur din egen mun vill jag höra bekräftelsen.

BISKOPINNAN

Känslan av det tryckta ordets ansvar saknar ni totalt, ni skriver i tidningarna . . .

BISKOPEN

uvbryler henne

— du ursäktar, Sandra, svaret åligger mig. Som biskop. Och andlig ledare, (natsar ieia biand sina papper.) Pastor Lillberg ... ja en avfälling ges inget förordnande mer såvitt jag kan hindra det. Och det är min plikt att hindra det. Mitt. . . mitt fasta beslut.BOMANDER

igen över uxcln

Pila av gesvint, fru biskopinna, för nu ämnar jag kalla Schalman ett fä.

BISKOPINNAN bickar till, får icke fram annat ån

Ett. . . ett .. .

BOMANDER

— tu, tre: vänster om, marsch 1 ... jag fordrar en uppgörelse mellan fyra ögon med er man och då är jag fem gånger värre än mitt rykte.

BISKOPINNAN

Pyh, stört omöjligt!

BOMANDER

förnöjt

Se, se, har ni till den grad lyckats svärta det, ädla fru?

BISKOPEN

Sandra, här bör den strängt rättänkande...

BISKOPINNAN

— ja ja jag går, jag går, jag vet också det talade ordets ansvar. Blotta honom, Selim!

Energiskt ut till höger.BOMANDER

vånder på huvudet

Lyssnar hon? Nåja, gärna för mig.

Kramar hatten, fnyser av obehag.

Utan omsvep sagt, Selim Schalman: en så dum och skadelysten intolerans som din förtjänar att kungöras i avisorna, karakteriseras — namn och fyndort med fet antikva. Dig ska jag spetsa på nål och skänka till någon offentlig samling . . . där det finns mal och mögel förut. Har du alls ingen skamkänsla? Mannekens broschyr är ett skralt opus, javisst, men övermåttan renlärigt, kyrkans dogmer förnekar han inte, än mindre kristendomen, kätteri är honom lika fjärran som skriftställarlalang. Och syftet det bästa.

BISKOPEN

Jag är en kristen (svåijcr). . . allisså fördragsam . . . när ondskan spyr sin galla över

Ulig själv. (Sfllicr sig i skrivstolen, lar cn papperskniv, leker ined den, sllrrnr mot taket.) PastOl' Lillherg umgicks redan som gosse i ert... så kallade»hem», en benämning man knappast kan bruka om elt sådant otrosnäste. Där såddes smittofröet. Jordmånen var tjänlig, nu blommar utsädet.

BOMANDER

Ja tror du inte jag begriper vem del är du egentligen vill åtl

BISKOPEN

Som domkapitlets ordförande . ..

BOMANDER

— borde du ha en smula omdöme, en smula insikt.. . eller åtminstone i baken en svag reminiscens av professorsstolen du under flera år suttit på och skamfilat. I stället omtöcknar hatet till mig ditt småsluga intellekt — ja just hatet! För hade jag stannat kvar i tjänsten, Selim Sclialman, så vore inte du biskop.

BISKOPEN

Jag skulle strax ha gjort er kandidatur omöjlig. Och här lämpar sig en liten paren-tes: med Josua Bomander är jag inte dubror, inte numera, vare det sagt en gång för alla.

BOMANDER

Det ger jag djävulen!

BISKOPEN

Honom har ni ingenting mer att ge, ni är helt i hans våld. Man behöver bara dra sig till minnes umgänget: teaterfolk, lätlfärdiga fruntimmer, till exempel en fröken .. . nåja namnet må förbigås .. . och sådana.

BOMANDER

ådrorna vid ena tinningen svälla, händerna knytas

Stryk, kroppsaga . .. bleve din beskärda del såframt inte . . . platsen .,.

Bcliörskar sig med yttersta möda.

BISKOPEN cfler en skygg sidoblick

Och dem skriver ni om! Det vill säga recenserar den ena otuktspjäsen efter den andra.

BOMANDER

Vanligtvis skriver jag om musik. 1 kulturfrågor, kort och allmänt sagt. Men härnästom dig — ack vilken dekadans vid val av funne!

BISKOPEN

Musiken överskatlas. Elt sinnligt relme-del i de flesta fall.

BOMANDER ler medlidsamt, upprepar

Sinn ligt. . . rel-niedel . . .

BISKOPEN

irriterat

— i de flesta fall, sa jag, de allra flesta!

Paus.

BOMANDER

i början bett stilla och som oni lian talade endast till sig själv; ögonen halvslutna.

Nej . .. nej .. . nej. Aning och dröm är den . .. vånda och lust, lidelse och jubel och andakt. .. skönhet och en skönhetens gudstjänst. .. eller orgie. När den är äkta.

Men vad fattar väl en Selim Schalman av allt sådant! Vad månne han drar sig till minnes? Pfui Teufel!BISKOPEN

Ert sista älsklings- .. . kraftuttryck kan i sanning riktas mot scenkonsten. Obscenkonsten 1 Dyrkan av teatern . . . och den ohöljda råhet och smuts man där för fram.

BOMANDER med betta

Minns ett tag hur kärnsunt den härlige Luther råder de kristna att inte fly sceniska skådespel, låt vara att det förekommer slippriglieter och hordom i dem! Av samma skäl borde bibeln förbli oläst, utbrister han.

BISKOPEN

I sina bordssamtal ja. Som jag lämnar i deras värde, (stirrar envist mot taket.) Ni har uppsökt mig, herr Bomander, det är er jag har alt hålla mig till, något nöje bereder det ju inte .. .

BOMANDER drar pA munnen

— har verkligen aldrig varit min avsikt.BISKOPEN

Jag menade: hålla räfst med. Folk säger. . .

BOMANDER

— vad folk säger ger jag djävulen!

BISKOPEN

Högst oförsiktigt. Men till fakta alltså. Ert leverne, vad som viskas 0111 det i de kristna, kristliga hemmen . . . och småningom i allt vidare kretsar, jag menar vad som .. .

BOMANDER

— tisslas och tasslas ja.

BISKOPEN

Dryckenskapslasten!... till exempel. Och en sierska har sagt de djupa orden: flaskan uppammar otukt 1 Är det inte skandalöst över alla gränser: hole-boleriet. .. också inom egna väggar, med den kvinnliga betjäningen, två zigenerskor ... av vilka modern . ..

BOMANDER

— lögn 1BISKOPEN

Förlåt, hon berättade det själv. Under tårar. Hon berättade det själv. Alt hon tvungits ge vika för era antastelser.

BOMANDER

flfimtar

Lögn likafullt. Soin det mesta 0111 mig.

BISKOPEN

Än dottern då? Katarina? — Ja ja, svaret pinsamt.

Nu mötas deras blickar. Itomanders vilja icke men lian tiger.

Frågan onödig. Jag vill göra en annan, en kriminell: hur gammal var hon när förhållandet inleddes? — Låt höral

BOMANDER

torrt

Vid sjutton års ålder är kvinnan könsmogen. Åtminstone en av hennes ras.

BISKOPEN

Ni slingrar er undan. Enligt min beräkning .. .BOMANDER

— vänta, Vanta (gArtiUsolTnn.tnrpluts,frumAtluInd, (lArpA med förAndrnd stAminn, i en ton nv isande kyla och

dolt hAn>. . . enligt din beräkning ja . .. du beräknar . .. sammanhanget, det mystiska sammanhanget, världssysteinets sfärer och vidd, stjärnornas gång under himmelskupan . . . och evighetens oändliga tidrymd av årmillioner.

Det ämnade du säga. Där tränger sig din ande sökande in.

BISKOPEN

osäker — far med banden över ansiktet. Fortsätter som förut:

Vid moderns frånfälle hade hon knappt fyllt sexton, jag förhörde henne i går morse. Helt enkelt min plikt eftersom hon sökte upp mig.

BOMANDER

Iröll, likgiltigt

Gott, gott.

BISKOPEN

För att klaga på er. Och i barnsligt hopp om att jag måhända kunde hindra er ...umgängelse ined teaterdamerna. Emeller-lid (svåijer) — emellertid bereder det ju mig glädje att hon nu är förlovad, i gudstro och sedesam kärlek varmt tillgiven sin kusin, en städad yngling med reella avsikter.

BOMANDER

Än bättre.

BISKOPEN

Namn och sådant ville jag inte . . . lät jag vara, frågade jag inte om. Av finkänslighet.

BOMANDER

Del hästa av alltihop.

BISKOPEN sneglar misstänksamt

I det hela taget erfor jag. . . vad jag önskade erfara. Och det har jag att hålla mig till. Och rätta mitt handlingssätt efter.

BOMANDER

Begagna dig av det med all flit — på henne skyller jag intet, (stiiin) Vad du är för en erbarmlig liten själlBISKOPEN slAngcr papperskniven pA bordel

Väg era ord! Jag har visat tålamod hittills ... oaktat ni är i milt våld.

BOMANDER oförställt bfipen

Varför skulle jag vara del? Säg! Varför skulle jag vara del?

Biskopen fuktar läpparna med tungspetsen, fingrar nervöst på urkedjan.

Nonsens. Nyss var jag i djävulens, sa du, är ni identiska? (Skrattar sakta.) Tror du att Titanens roll ligger för dig, Schalman? (Blicken skArpt) Har du nånsin . . . brottats med honom?

BISKOPEN

Nej Gud vare tack och lov! Mellan oss är etl svalg befäst.

BOMANDER lutar sig bakåt i soffan. Blundar.

Han tackarl ... faslän så fattig att han aldrig levat.BISKOPEN i stackato-sulser

Jo. Men sedligt. Tack vare samma min Gud. Och Sandra, min hustru.

BOMANDER minens allvnr ogenomträngligt

En famos hjålp naturligtvis.

BISKOPEN

En oskattbar!

Paus.

BOMANDER

Hm. Av livets rätter har jag förvisso tagit grovt för mig .. . när de räckts med givmild och varm hand. Plägar inte räkna de bägare jag tömmer. Och trots att jag äntligen mäktar tygla den köttsliga lustan: otämd är alltfort mina breda länders kraft. Det kallar du syndfullhet och anser att jag bör känna djup förkrosselse. Ånej, ånej, summan av mina gärningar har väckt en värdigare . . . rättskänsla, lyft mig ur gagnlöst, gagnlöst grubbel, rest mig upp. När jag fylldes av den tog jag avsked från ämbetet.BISKOPEN

ironiskt

Jaså därför? Och det inbillar ni er att jag sätter tro till!

Bomander tiger.

Jag som kan ange det verkliga skälet: fruktan för räfst och bestraffning.

BOMANDER

knapp! hörbart

Tvärtom, tvärtom. Men det förstår du inte.

Heser sig, går ett korl slag över golvet, stannar. — Som i andnöd:

När det. . . när till sist. .. mina ögon öppnades, ögon som vant sig vid evangeliets milda, sällsamma och milda ljusdunkel . .. när de öppnades mot en klarhet utan all mysticism, så enkel och hög och bjudande för mitt samvete . .. att jag såg och kände . . . gudsbespottelsen: det oerhörda i atl nåd genom skuldlös mans död skulle gå för rätt, mig till lättnad och allsköns ljuvlighet . .. då gick jag. Tystnade. Som präst. Vilken hugsvalelse var väl hos mig att hämta?...ortodoxien vandrar ju i räddhåga, allmose-tiggande för den korsfästes oförskyllda marters skull. Då gick jag.

Biskopen har gripit lill pinccnén — stirrar.

Anger? Om jag känner ånger? Nej, nej, trohjärtat och blint anammade jag i min ungdom frälsningens hudskap som ett heligt arv. Längre fram: ibland lika blint kanske, eller av vana och mänsklig svaghet — mänska, helt mänska som jag varit och är med allt vad det rymmer av gott och ont. (VAidsam stegring) Men numera ... i ensamma stunder ... nu ropar ofta inom mig en förtvivlan besläktad med Luthers: Ich wollt lieber dass ich wäre ein Hurenwirlh oder Mörder gewesen, denn dass ich Christum ffinfzehn Jalir lang mit Messiren geopfert und gelästert hahel (Mumlar) Och jag har predikat tiggarmoral under årtionden 1 över nasaréens lik.

BISKOPEN

stiger upp, även ban, en» urnien utsträckt

Ni är en mördare! Själamördare. Och envällustens träl. (Med svallande patos) Er drabbar fördömelsen 1

BOMANDER

högtidligt

Säg domen helt enkelt, den litar jag på, vad vore livet annars värt? Och den når mig, når mig. Ty märk väl: mellan min Gud och mig ilyter intet oskyldigt blod som försoningsoffer. Nemesis Divina, Guds dom, lägger vedergällningen oblidkeligt i bröstet på den som förbrutit sig. Så djupt religiös är . .. kättaren.

Tystnad.

BISKOPEN

rösten skölvcr

Ulan förkrosselse, ånger och bön om nåd: ingen frälsning!

BOMANDER

trött

Ich weiss, ich weiss.

Plötsligt med föruvad styrka

En extatisk förkunnare har vittnat i tryck: Först när mänskan känner alt hon ingen-ting annat är än en hög sopor, först då tar Gud henne på allvar. Pfui Teufel! . . . min Gud stuitar inle omkring med skyffel. (Biskopen imjar tiii.) Är det så att ni inte förnimmer er som väsen av Mästarens egen ande och storhet, Världssjälen, låt vara atomers atomer, varför då fästa sådan jämmerlig vikt vid hur det kommer alt gå er? Jag är lugn och länge sen redo. Utvecklingen fullbordas inom oss — och fordras det, nåväl: vi återfödas måhända till liv efter liv . . . någonstans ... i så fall säkert till långt svårare prov, större lidanden, likgiltigt på vilket klot i himlarymden — till sist varder nog envar målet vuxen och når sin bestämmelse. Sitt höga ursprung. Sin

Gud. (Igen med nästan godlynt gitckeri) Ja slika ena

är vi, Selim Schalmani Och ändå tänker jag ibland i milt lättsinne: allenast rättvisa skipas, vad betyder det i grunden . . . för det hela menar jag . .. hur det går oss, dig och mig? Antingen vi halstras på båda sidorna eller bara på ena låret, tror du attens en maorikannibal därför lyfter näsan mot skyn och vädrar? Va? Sporra din inbillningskrafl, bisp, soporna ha ordetl

BISKOPEN

stöter fram

Nu ... nu hör samtalet sluta.

BOMANDER

Ja det är sant, dagen lider. Och omeletten kallnar. Och mig åligger ju att skriva den där artikeln om dig, Schalman, Manneken får inte saklöst stämplas som gudsförgäten avfälling.

BISKOPEN

hfitskt

Honom ges inget förordnande mer! (itaiur pä sig) Till vad jag säger lyssnar domkapitlet med erkännsam foglighet. . . behörig aktning.

I.ätt buller; AGI ÅSTRAND slär fonddörrförhängels halvor åt sidorna och förblir i den ställningen ett ögonblick.

Nästan skrämd vänder sig biskopen om —

Ha-har du . . .?ÅSTRAND

nicknr

— jo men utan aktning. Och nu, juhel-morbror, pila av gesvint och fråga din Sandra om inte fader Josua bör kalla mig ett fä? För det bör han. (Till Bomander - djup blygsel, ja sinnesrörelse bakom skömtorden) Tänk Vanligt på

mig, käre, tänk vänligt på mig, jag lovar bot och bättring och obrottslig förtegenhet i stegrad progression! Från timme till timme. Är jag inte redan liksom lite renare i ansiktet?

Biskopen vid skrivbordet, rycker på uxlurnu, tyst ehuru jflsondc av ilska. Gräver blund sina papper medan lian söker återvinna fattningen.

BOMANDER till Åstrand

Naturligtvis är du ett fä. Ulan tvivel. Javisst. Jag med alltsomoftast. Men vad det gör mig välsignat goll att höra din röst och dina dumheter!

ÅSTRAND

Av dem äger jag enorma förråd, enorma,färgnyanserna visserligen starkt varierande. Storleken likaså.

BOMANDER

allvarligt

Omsätt bara de minsta i handling, Agi! ... mer behöver jag inte säga nu. Du förstår mig.

Och vi träffas i kväll.

ÅSTRAND

strålande

Du kommer!

BOMANDER

Man soll traurige Lente mit Essen und Trinken erquicken — vems visdom jag som vanligt tyr till vet du. Gott vin lättar ett tungt sinne och ger stundom den gamle hans sömn åler under ett par timmar.

Ånnu en granskande blick kring rummet — biskopen vänder bonom demonstrativt ryggen och bläddrar i en bok.

Adjö med dig, Agi! Vi träffas.

Långsamt ut till höger. Paus.

ÅSTRAND

Jag slod som faslnaglad mellan dörrn ochdet där satans förhänget. (Suck ur hjärtats djup) Simpelt, simpelt!

BISKOPEN

Dig likt, du är dig ständigt lik. Ingen nyhet.

ÅSTRAND

På det berömmet gav jag förut i dag till svar: biskop Schalman liknar jag i varje fall inte. Gudskelov!

BISKOPINNAN i dörren till vflnslcr, spcjar — sedan in. L'tan hntt och kappa.

Gick han? . .. Bomander.

ÅSTRAND

Min nådiga har lyssnat?... (brister ut i skratt) jo vi är just en skön trio inför Herren den Endel Hela släkten på

scenen. Men jag ensam har velt att skämmas.

BISKOPEN

Du ensam har anledning till det.ÅSTRAND ansiktet lyser upp

Nu vet jag! Timbren, din stämmas timbre, den är det som kittlar mina örhinnor. Du talar inte — du knastrar.

BISKOPINNAN

ursinnig

Det kan du göra själv!

ÅSTRAND

sorgsel

Ack nej nej. Jag gjorde en gång ett krampaktigt försök. Men det misslyckades.

BISKOPINNAN

Tvi en sådan en! (Tiii mannen) Och för den lilla herrn får vår stackars Emmi inte gå i fred på galan, jag erlappade honom i jons. Vad var det jag sa, Selim 1 Du minns ju vad jag sa om otukten, Selim?

ÅSTRAND blid alltjämt

Någon nämnvärd otukt hann jag inte pressa in i min brådskande fråga om herr-skapet var hemma. Blev hon med barn för så lite?

BISKOPINNAN

skriker

Hon Ar nått\

ÅSTRAND

Obetingat, obetingat. (Gest) Bysten ... praktfull . . .

BISKOPINNAN till mannen

— och i natt ämnar han igen leva liderligt i sin lyxvilla! Med alla möjliga . . . halvnakna damer, rrm Åstrand) Tror du inte jag har reda på detl

ÅSTRAND behärskar sig

Obetingat, obetingat. (Till morbrodern — spelar ansprāksiös) Bara en liten kostymfest, herr biskop. Ett vårligt Symposion. Åtta-nie personer. Häng guldkorset om halsen och kom med!

BISKOPINNAN

Och sådant tål du, Selim!ÅSTRAND vass glimt i ögonen — instruerar

Nacken mindre styv, min nådiga, magen in, händerna knäppta, samvetet plågat. Ska jag ta om ramsan?

BISKOPEN

hetsigt

Vilka gemena tealerfasoncr!

ÅSTRAND

Ja förlåt, teatern är min kyrka. Liksom kyrkan är din teater.

BISKOPEN förlomr all fällning

Flahh! Ge dig av härifrån! Och. del genast.

Paus.

ÅSTRAND rodnaden stiger honom i kinderna

Du väcker alla dåliga släklinstinkter till liv hos mig. Jag blir . . . (gAr nArmarc) jaså jag ska ut? Förträffligt. Emellertid — (tiiiar under lugg) när jag väl är ute . . . och uppsägningstiden ute, eller hur det heter, då flyttaräktaparet Schalman ur gården. Som är min händelsevis. Jag vill ha rent hus, tabula rasa — fan till översättning!

Trampar med ena foten, det spritter i var nerv. I)e båda andra stå förstummade.

Ännu en sak, orsak: äktaparet tillåter sig skamlösa uttalanden om min . . . min trolovade. Likaså om domprosten, min faderlige vän. Äktaparets självbelåtenhet kväljer mig, den är slemmig, suppurerar, jag hittar för ögonblicket bara två små och mycket slitna ord till en svag antydan om vad jag menar: vet hut!

Mer framdeles. Vid rampljus.

I.Amnar dem. Slår igen tamburens ytterdörr med en skräll.

BISKOPINNAN

hysteriskt

Seliml . . . alltid går du klumpigt till väga. Alltid! Här har vi det bra och komfortabelt och bestämmer hyran själva — nära nog ingen hyra alls! Inte sant kanske? Och nu . . . ja felet är ditt, ditt, dittlBISKOPEN i avmätt ton

Inför prövningen, Sandra (kort hosta)... inför prövningen bör den krislne ställa sig... ställa den . . . ställa till sig den frågan: har jag förhävt mig i mitt högmod, syndat mot

Nåden? (Gripen, ryckt med av en svflllnnde kflnsloväg)

Tänk att vi snart står utan huld och skydd, Sandra, utan tak över huvudet, du hörde det, du led och kvidde i ditt hjärta, jag såg det i dina ögon och led dubbelt, Sandra — du varma, varma själ! Må vi undergivet resa oss efter slaget, verka medan tiden varar, framför allt inte låta vår nitälskan kallna, tvärtom vandra vidare hand i hand . . . sökande, sökande .. . tills vi funnit det rätta hemmet — (erinrar sig plötsligt) det är sant, bankir Lewysohns våning lär bli ledig den första juni. Nämnde någon.

BISKOPINNAN

Ischt Denl

BISKOPEN

Men vår enkla måltid har säkert kallnat,Sandra? Lunchen. (Svaijcr.) Ödmjukt vill jag läsa till bords.

BISKOPINNAN Prata inte längre, nu ska vi skymda ossl

BISKOPEN vid bortgåendet, stannar

Han sa: rampljus? — Obegripligt.över midnatt,

Agi Åstrands matsal, starkt upplyst, stilfull fastän något pompös, något dyster, att inredning av svartbonad ek. BylTén, skåpen och stolarna tunga, rikt snidade. Panel. Gyllenlådcrstapctcr. Taket boascrat.

I vänstra väggen, nära bortre hörnet: dörr till tamburen, en annan i väggen mittemot, nära rampen: till serverings-rummet. I fonden svart marmorkamin. På dennas vånstra sida: öppen dubbeldörr — man ser en del av den eleganta salongen, långst till vänster en del av Stcinway-flygeln — och på högra sidan, ovan ett trappsteg: cn utbyggnad, »annexet», plats för fyra personer.

Mitt på golvet det runda och stora matsalsbor-

det, med flaskor (viner och whisky')jimte glas och sifoner. I annexet: bänkar och ett litet bom, »även det välförsett. Där sitter fröken VIVAN VINELL bredvid HAGENBECK, MANNE LILLBERG bredvid RAMM;

Vivan och pastorn visavier, främre par.

Vid matsalsbordet BOMANDER — naturligtvis i sinblankslitna bonjour — mellan fröken ULLA LIEBE*LUND och fru HILDUR VINELL, dessutom ÅSTRAND och ÖGÅRD. Domprosten ocb I lla snmtaln lågmält, se ibland upp ocb le med när del skrattas.

Itedan Innan rldAn delar sig hör man sorl av röster, även sedermera då och då men endast som svagt ackompanjemang till de ledande replikerna.

RAMM

jeunc premier, klädd som Dellman, han liknar denne till utseendet.

Hej, Ogård, tig inte så förbannat naturligt ocli sensuellt 1 Skål, gamle pratmakarel Vivan du, gack åstad och sparka honom på vaden med din jungfruliga pantoffel!

Ogfird, en fet ocb lagerkrönt Cicero i veckrik toga, svarar icke inen sträcker banden efter whiskyglaset och dricker. Det gör han alltsomoftast.

FRU HILDUR vacker, yppig; empfreklflnningen djupt urringad.

Hysch, låt honom vara, han tänker.

VIVAN

i vit bébékosiym ocb lu tl. Fullmogen fastän endast 17-Arig, vacker som systern — tpdligen en blivande yppighet.

Nej, du sötaste, han sitter bara och saknar byxfickorna. Och en karl utan byxfickor är ingen karl.MANNE

bär samma dräkt som tidigare. Blid och lycklig stirrar hun hela tiden pä den som just talnr.

Månne man nu kan säga det?

FRU HILDUR

Vivan är alltid så impulsiv, herr pastor.

ÅSTRAND

knApper igen sin diplnmnlrock, jämkar ell lag pA den röda fezen, sliger upp, klingar —

Silentium, go' vänner! . . . tyst säger jag! ... ni vet väl vad som inträffar om en vecka?... ja mitt bröllop är det förstås inte. (Munterhet.) Jag syftar på den underfulla månaden maj, blomstermånaden, tretti och en natt. Och vilka nätter! O maj, maj!... nu faller andan på mig — hjärtkamrarnas mellanvägg bågnar—hjärnbarken lossnar, jag blir hejdlöst poetisk, (»«sten len och drömmande) Vindstilla, tänk er Pitt det är vindstilla — fågelkvitter, nej inte fågelkvitter — björken höljer sin nakenhet i ljusgrönt flor, ett mod som igenkommer evinnerligt. . .HAGENBECK

klädd som Mefisto, fjäder i baretten, ansiktet ogrimcrnt. Med djup bus:

— amen.

Munterhet.

ÅSTRAND

Felslut, talet är inte överståndet fin. — Vindstilla, ja den nämnde jag visst — halvskymning — molnremsor som rödkantas av den rosenlingrade Eos — daggdiamanter på vart grässtrå — sippan slår upp . ..

ULLA

en geisha i violett, svart och guld.

— sin förlovning.

Skralt ocli applAder.

ÅSTRAND

Aldrig 0111 våren, inte ens åsnan gör det! Och vid närmare eftertanke: sippan är så blyg all vi kanske hör blunda för hennes späda behag och amourer. Men de lägre luftlagrens flygfän och markens små kryp . . .FRU HILDUR

— fy, inga kryp!

Munterhet.

ÅSTRAND

spelar sorgsen

Varför inle? Också de måsle fa leva och förlusta sig ined varann... en liten momang. Fort nog konnner skilsmässan — inte sant, kära Hildur? Unna dem momnngen!

RAMM

År det absolut nödvändigt? Jag menar: av behovet påkallat? Malen är ett förbannat flygfä, larverna ha tuggat sönder min splitternya frack. (Munterhet.) Så lagom roligt!

ÅSTRAND

spelar bundfallen

Vad vill ni egentligen att jag ska tala om?

VIVAN rörinAr knnppl styra sig

Majnätterna, majnätterna 1ÅSTRAND

Tack, raring! Alltså om majnätterna. Må vi gå dem till mötes med den sunda mottaglighet för Guds goda gåvor som städse utmärkt våra kärleksmåltider i detta hus, helgat ål Odygden. Vi har sköna kvinnor till förfogande . . .

FRU HILDUR .di VIVAN samtidigt

— misstag, misslagl — Nej nej, herr pascha . ..

ÅSTRAND

— vi har Mefisto, Cicero och Bellman i vår krets, tre erkända storheter. Därför ingalunda blottade på all tankeförmåga.

VIVAN

Än pastor Lillberg då?

ÅSTRAND spelar sentimental

Sorgebarnets fader! Tror du att jag nånsin glömmer honom, Vivan min? Men det finns en öm muskel i hans bröstkorg, enosalig mani i hans hörs: han köper rosor, blodröda rosor. Spörj Ulla! Immerforl köper han dem, immerforl . .. som vännen Pontus älskar uttrycka sig.

MANNE

förlSgen

Månne man nu kan säga det?

HAGENBECK

Sätt dig, Åstrand! Eller gör åtminstone en konstpaus.

ÅSTRAND dunsar ned i stolen

Ni avbryter mig ständigt, på er spiller jag inga ord mer. Bara våtvaror — kafTe och likörer undantagna, dem avskyr jag.

ÖGÅRD

blandar åt sig en ny grogg

Väl talat, Åstrand.

FRU HILDUR

Ramm, du var med den gången ... jag menar i Berlin ... är det inte sant att Agi skulle likna Turkiets ambassadör 0111 hansvärtade sitt hår och sina ögonbryn . . . och mustascherna?

RAMM

Han har ju inga ögonbryn. Bortnötta, han har gått på dem.

ÅSTRAND

buttert

Det får vara nog med att mina begär ha turkisk anstrykning.

Munterhet. Hagenbccks kluckande skralt dominerar.

FRU HILDUR

Precis som min mans. Ja herregud, jag var ju gift en kort stundi

HAGENBECK

All lycka är kort som Vivans kjol, fru Hildur.

VIVAN

Så-å. Vid supén sa ni alt jag i kväll är ovanligt modest och tillknäppt.

HAGENBECK

Vartill det unga fruntimret genmälde att hon är fruktansvärt décolletée inunder.RAMM

Visa, annars tror vi del inte . . .

MANNE

skrämd

— nej nej, för Guds skull!

Munterhet.

FRU HILDUR Du är alltid så impulsiv, Vivan.

ÅSTRAND

ringer — framför hans plats slår en konstrikt arbetad silverringklocka. En betjfint (i gammaldags livré) in från höger.

Mer rhenvin åt herr domprosten. Ocli kanske frukt åt damerna.

Serveringen sker snabbt och diskret under det nflnnast följande.

BOMANDER

starkt uppbettad; borterst vid bordet, ryggen alltså vflnd mot kaminen. Var gång han yttrar sig se de andra p& honom tigande.

Ett gott infall till, Agi, det är en evighet sen jag läskat min gom med så ädel druva.

Höjer remmaren och tömmer den långsamt.ULLA .

oro i rösten

Var försiktig, kom ihåg löftet!

BOMANDER

Ha överseende med mig, Ulla. (Tander sin slocknade cignrrsiump.) Vänner, vänner, jag gör Luthers bekännelse till min: Ich frage nach den Aerzten nichts, will mir mein Leben nicht saur machen, sondern in Gottes Namen essen und trinken was mir schmeckt — die Welt lege es aus wie sie wolle.

Paus.

MANNE

reser sig plötsligt, armarna utbredda

Ni... ni allesamman här, ni är så vänliga mot mig, ni dömer ingen, jag kunde nästan . . . jag ville ta hela världen i famn, ack vad livet är rikt i sin mångfald, vad det är roligt, roligt att leva! Att sitta bland konstnärer ... och frigjorda andar... och glamma. I oskyldig glädje.

ÖGÅRD

dricker

Gå hem till mamma 1BOMANDER

brister ut i ett godmodigt skratt; de övriga halvt generade.

Bist du toll, Manneken! Nåja gå på med det, ungdom och livstörst kallar jag en gudsvälsignad galenskap. Gullvivan lilla, fort upp och ge gossen din vackra och vinfuktiga mun så har han åtminstone en försmak av synd att minnas! Du är som skapad till det.

VIVAN

lyder oförtöval — och lyckas genom överrumpling.

År det hra så där, Lillberg? Ni snälla apostel 1

Återtar plalscn mittemot honom.

MANNE

nied en skygg blick kring rummet, stammar

AU-alldeles för uppoffrande av er, fröken Vinell, men tack, tack, tack .. . vilket älskvärt, älskvärt skämt! . . . (till Bomander) ja du, farbror Josua, du driver din vilja igenom, du — (betvingar sin rörelse) för min egen skull skedde det då sannerligen inte.VIVAN

Äsch, prat! .. . jag tjusas så vådligt av ert aktningsfulla sätt mot mig, del gör en liksom ädlare. Och lat får jag inte vara om jag före gummåldern ska hinna bli av med alla de kyssar jag ännu har alt ge.

Förlösande munterhet.

HAGENBECK Redo att hjälpa, redo att hjälpa. När som helst.

FRU HILDUR Du är för impulsiv, Vivan.

HAGENBECK Åstrand, på ditt bistånd vågar hon väl knappast räkna?

ÅSTRAND

Rara i nödfall, Pontus, yttersta nödfall. Du förslår: heliga band, mina läppar bundna.

ULLA En kuriös nyhet!RAMM

Märkvärdigt vad de banden nött hans morrhår — eller kanske tidens tand gnagt

dem små?

BOMANDER som åhört replikskiftet under allvarsam tystnad.

Har jag nu sårat din överdrivna blyghet igen, Manneken, så förlåt en gammal grov-huggarel Snart väcker jag ju anstöt var jag än kommer.

MANNE

Nej nej, käraste farbror .. .

ULLA

— och skämtar vi lite med er emellanåt, ingen menar det illa som sagt, tvärtom. Var alltid just sådan ni är! Själv ångrar jag gruvligt milt dumma påfund, min elakhet: det där att ni skrivit för teatern.

BOMANDER

Ja den Ulla!

ÅSTRAND retad, tvinnar mustascherna

Stycket ska spelas i höst! På biskopensfödelsedag, då blir premiären. I augusti börjar vi med repetitionerna.

BOMANDER

lugnt

Nej.

ÅSTRAND

hfipcn

Säger någon . . . vem säger det? BOMANDER

Jag.

ÅSTRAND Det var kostligt!

BOMANDER Hm. Mindre än du förmodar.

Paus.

ÅSTRAND

Har du månntro bestämmanderätten? BOMANDER

Nonsens, jag vet det ändå. Och jag vet mer: Schalman är uppsagd till avflyttning från gården han hyr, du antydde det närvi reste oss från hordet. Bra att maktbudet återkallas.

ÅSTRAND

skakar på huvudet

Mitt förstånd står stilla.

BOMANDER

En och annan gång, min vän, inte ofta — ditt hjärta däremot aldrig. Du är alldeles för fin alt handla av hämndlystnad. Också det vet jag.

Paus.

ULLA

Känner du igen honom, Agi?

ÅSTRAND

Jo vänta, låt mig tänka efter — (rolig glimt i ögonen) jo han liknar domprosten Bomander frappant, frappant! I synnerhet näsan. Javisst. Alltså måste vi lyda, vi är tydligen vulgära och småsinnade, Ulla, alltså måste vi bättra oss. Skål, fader Josual . . . tack för din goda tanke om mig.

Bomander småler. Tömmer remmaren.ULLA

varm känsla bakom orden

Den är så skriande oförtjänt, tyvärr.

ÅSTRAND

Vilken överdrift, ma chöre, vilken överdrift! Jag medger alt leaterskvaller och en avelsam tidningspress . . . med andra ord: mina studier, plus kroppens nödtorft, ja mig unnas högst ett par timmar om natten till utövande av själsstorhet... som exempelvis nu . . . och fru biskopinnan skulle få spasmer i lösflätorna om jag den här tiden på dygnet gjorde visit för att lägga den i dagen. Men en korlfallad kärleksförklaring till hennes man hinner jag svarva redan i morgon, det lovar jag. Kanske bjuda honom på middag. Med hela domkapitlet som medälare.

RAMM

I sanning en gudfruktig ide!

ÅSTRAND

Också Alkibiades inviterade sin älskade Sokrates till smeksamma gästabud och filo-sofisk svada. (Skrapar sig pA hakan.) Ännu Var det någonting ... jo luckan i repertoaren måste fyllas, Hagenbeck, skafTa oss fort en revy med tolv par dansösben i stället för det skrinlagda dramat.

HAGENBECK

Ja den idén är helt upplyftande ... så att säga.

ÅSTRAND

fortfar

För jag inser till fullo att Döden är den enda som kan sätta andarnas frigörelse i scen — och honom engagerar vi inte. Jag har en viss faible för Livet.

Paus.

MANNE i osAkcr ton

Åstrand, du ska få honoraret tillbaka med det första.

ÅSTRAND majestätiskt — spänner ut bröstet

Vad når mina öron? Mänska, tryter er varje aning om vem ni förnärmar? Har nialdrig hört mitt namn? Eller om mina milliarder, min titel? Jag är filosofiekan-didat. (Gesi) Saken utredd, målet avskrives.

RAMM

Och parterna försonas.

Tar en gitarr som ligger bredvid honom på bfinken, reser sig, stflmmer upp Fredmans sång n:r 49:

Som nu och emedan Rätten funnit alla redan,

At Bacchi Parter

Tagit in så många qvarter,

At ej mer Någon ser

Hvarken himmel, ny ell' nedan,

Aliså må Saken då

Hvila til och med til Fredan.

Bravorop.

ÖGÅRD

Nej till domedag, datum vet jag inte. (Dricker) Skål!ÅSTRAND bugar sig djupt

Å, jag ber — vfil talal, Cicero. Det fägnar mig att dina orationer aldrig ta röta av svagt utspädd whisky. Utan tvärtom bli kärnspråk.

MANNE

Spela för oss, farbror Josual

BOMANDER

visar

Med de här styva fingrarna! Nåja, möjligtvis senare — men då blir det Johann Sebastian Bach, han är min läkare och

förtrogne. (Fyller remmaren Anyo, höjer den) VivUll,

bébé lilla, titta hit! . .. Ulla ser på mig med så sorgsna, sorgsna ögon — lägg bort cigarretten och kasta en slängkyss åt en som törstar svårliga, det kredensar hans dryck och kittlar hans domnade fåfänga.'

VIVAN

smickrad och upprymd — gör det genast

Gulle gulle domprosten, här, här! ... ni är som en stor ocli rödmogen jordgubbe... och lika söllMANNE

chockerad

Jordgubbe? . . . månne man nu får använda en sådan liknelse om .. .

BOMANDER

nickar

— jo Vivan får det, Manneken.

FRU HILDUR

Jag sitter just och undrar: varför blev ni präst, herr domprost, ni som är så tolerant och trevlig?

ULLA

knappt hörbart

Hildurl

Tystnad.

BOMANDER

lutar sig bakåt i stolen. Med ett trött, lite medlidsamt löje

Ja säg det! . . . sköna fru . . . den frågan har jag gjort mig under många sömnlösa nätter.

Samlar tankarna ett ögonblick. Ansiktsuttrycket för-flndrus, mörknar, stämmans klang mörknar —

Tänk er... nåja tänk er möjligheterna: släkttradition, far efter far, uppfostran, hem-met . . . och sen min avhållne lärare i Tyskland, nu menar jag inte Luther, den väldige . .. och jag var en varmt troende, tidtals en fanatiskt

troende, ånda tilis .. . (griper häri om armstöden) nein, nein, ZUU1 Teu-fel! . . . det som limade i dag skar för djupt i gamla skåror och natten tänder svidande hrand i såren, den branden söker jag släcka. Fastän förgäves.

Andhämtningen stundom besvärad.

Sorgligt, sorgligt att minnas: präst blev jag, till och med domprost.. . och sköna kvinnor var det gott om bland åhörar-mängden som trängdes i kyrkan och lapade min vältalighet. Men det är över. Avfärdat. Weit weg.

Och vad är jag väl nu?

I'ör remmaren till läpparna — ställer den ifrån sig ulan att dricka. I början lågt, nästan viskande, dock starkt betonat:

Bara en som . . . utmanar ödet. Annat är jag inte. En som vill skåda dess anlete. Ohöljt. Vill Gudsdomen... utan försköning.Själv vill bära sin skuldbörda. Och följderna, de må drabba hur tungt soin helst.

För mig är ingen korsfäst! Jag vägrar, vägrar, vägrar, så länge en skymt av medvetande finns kvar. O Jesus av Nasaret, du stillfärdige Golgatavandrare vilkens renhet och tålsamma mänskodom jag vördar, ditt eget lidande till döds vare dig nog! Mitt stralT tillhör mig.

Annat och mer är jag inte.

Tystnad.

Toge mänskorna upplysning av visdoms-gnislan inom sig så skulle dem väl gå — förklarar Linné. Blomstervisdom 1 Barntröst! Äger vi alla en insdonisgnisla? Vad tror ni? Jag tvivlar, så svag är den att jag tvivlar, mig har helare eld förbränt. Vem lade den i mitt röda blod?

Och när han .. . Linné.. . när han råder oss att smygande gå genom världen, modo ne audiat Nemesis: så att Nemesis inte hör våra steg där vi tassar omkring i mörkret— då är det en feg lära. Jag har aldrig följt den. Andra må göra det.

Räck mig cigarrlådan, Agi!

ULLA

Nej nej . . .

BOMANDER

torrt

— wie du willst. (Tiger. Sedan ined ens uppbrusande, stamman hes av hftn) VarfÖl' siller Ili Ocll stirrar på mig?... så oavvänt som vore det värt att lyssna till vad en gråhårs- . .. rucklare känt och tänkt i sin ensamhet. Avlurar ni honom hans hemliga jämmer, va? Eller är jag vältalig kanske? ... pfui Teufel!... mina mannaårs förbannelse, näst skötesynden kättjan. <siår om ukn hastigt.) Ack vänner, vänner, kärvunna gycklare och gelikar, här dränker vi timme efler timme i instängt kvalm! Där ute har våren kommit och igen går naturen mot sin gyllene sommar. (Ropar — högra handen knuten och lyft) Ge mig min ungdom tillhaka, jag vill forma den om! Gör min längtan nog stor! Ung — del äralt vara Skapare, att vara Framtid. Och jag är gammal, jag. Bruten. Och ändå pålägger en ålderdomen ansvaret att aldrig ge tappt, aldrig bli. .. liksom äldre än sig själv. I sitt inre. Allra minst inför den alla-småsjälars-dag som nu räckt i evighet, tycks det mig.

FRU HILDUR

illa till mods

Alla-småsjälars-dag... hur menar...?

BOMANDER

liiitskt

— jag vånne den bådade kaos' ankomst!

VIVAN

i förflugen iver

En grek . . . vad har han för ärende? . . . o min Gud vad namnet låter vackert! (Nflr Hagenbeck pulTar henne i sidan) Jag begriper Ilied mindre — jaså på det viset I

Bamin fnissur till.

BOMANDER

som fäst sig endast vid ett av orden

Vackert? .. . nåja åtminstone kan ett kaosi största stil kallas vackert. Ja grandiost. Och stundligen genomlides det i något opåaktat hörn av världsbyggnaden. Himlakroppars sammanstörtande och fall . . . och födslovånda. Undergångssymfonier till vardandets ödesdrama, ledda av den store Mästaren — eller vilken benämning ni vill ge det gåtfulla kretsloppets urkraft. Alltets själ.

Paus.

ULLA

Och sen? Vad återstår för dem som då leva? Om någon då lever?

BOMANDER

dröjer med svaret

Nya drömmar, Ulla, låt oss hoppas på släkten med nya drömmar. De gamla ha blivit dålig verklighet.

Igen puus.

FRU HILDUR

Jag undrar för mig själv . . .ÅSTRANI)

grimas

— redan andra gången inom en halvtimme, Hildur! Rentav ohälsosamt, angriper hyn.

FRU HILDUR

utan att bry sig om lians inpass

Herr domprost, folk säger att ni gör allt vad man snällt ber er om.

BOMANDER

Sind Sie ganz toll, Weibsbild! . . . o>arskn jag gör aldrig vad folk säger.

FRU HILDUR Spela för oss! Ni lovade det i jons.

ULLA

sakta

Rästa Hildur, det anstränger honom för mycket.

BOMANDER

småler

Jaså menar du det? ... du tror det, jaså

du menar det. . . (högra banden far upprepade gånger genom håret. Och likasom på trots rcscr han sig — vacklar till, lugnar genast Ulla med ett lekfullt) nej sitt kvar,stränga sköterska, jag har lärt mig gå . .. och glaset lämnar

jag här. I din vård.

Långsamt in i salongen, viker av åt vänster, förloras ur sikte när lian tar plats vid flygeln.

ULLA

Vi bör sluta, Agi. Oförsvarligt handlar vi!

MANNE

Ja ja ni har rätt som alltid, fröken Liebe-Lund.

VIVAN

surmulct

Ånej, Ulla, varför ska du . . .?

ÅSTRAND

— hysch!

Nu höras bcgynnelseackorden av Bachs Sarabande [de la suite frangaise, n:r 1). Efter ungefär första reprisen tvärt avbrott — så ljudet av att cn tung kropp segnar framstupa mot klaviaturen och notstållarcn.

ULLA

skriker till

Å-h! .. . jag varnade .. .

Alla störta upp, alla undantagandes ögård, han bar just somnat. Fru Hildur gömmer sig förskråckt i unnexet. De övriga ut genom fondens dubbeldörr.ÅSTRANDS RÖST otålig

Du är bara i vägen, pyssla om syster din!

VIVAN in tillbuku, rådvill

Därifrån skickas jag bort — (gråimin) ack den söta, söta Bomandergubben! . . . och fy de otäcka svindelanfallen hans! (Tar av sig hallen, slånger den på cn stol.) Nå, Hildur, lllir liar

du det?

FRU HILDUR

Nerverna 1 Nerverna! En avsvimmad törs jag inte gå nära ens, man påminns så grymt om döden.

Hon biter i sin spetsnåsduk.

VIVAN

Äsch vad är det för prat! Döden, vem tänker på sådant! (siår vin i ett glas.) Drick nu.

FRU HILDUR sväljer en klunk

Ibland är du så brysk mot mig, Vivan.

Båda lyssna — hastigt replikskifte I salongen, fullt hörbart, rösterna lfittu utt känna igen:ÅSTRAND

En kudde under nacken —skynda! Tung är han, den gamle.

HAGENBECK

Kärnkarl. Kommer sig nog, kommer sig snart . ..

ÅSTRAND

— ja senast ja . . .

ULLA

— fort till telefonen, Ramm, kalla på läkare! Jo jag vill det.

HAGENBECK

Hm, nåja så har vi ingenting att förebrå oss.

ÅSTRAND

Dit, dit, telefonen är i mitt rum ... för satan!

MANNE

korl dflrpA — tonfnllel överlyckligt

Ser ni: han öppnar ögonen! Han ser på oss. Han ler.

Vivnn rusar lill salongsdörren. FörvAnlansfull tystnud.BOMANDER

med ett forcerat försök att muntra upp de kringstående, stämman oväntat stark och sig lik:

Vad i Herrans namn!... vördig domprosten på Agi-paschas haremsdivanI Pjunk. Jag har det lättare, har det bra... detsamma hände i förrgår . . .

MANNE

— ligg stilla, ligg stilla, kära, käraste farbror!

BOMANDER

Nej låt mig komma på fötter, hit med en handi (Barskt) Verstanden? — Så där ja, tack. — Vänner, vänner, oroa er inte! Vinyrsel. Eller bör vi kalla det druckenhet?

ÅSTRAND djupt sorgset

Utmaning . .. snarare. Sätt dig då åtminstone!

BOMANDER synlig jömtc de övriga, utom Ilamm.

Pjunk. Men laget bryter jag. Kör hög-vördigheten hem, herr Croesus, för dit villjag om det så ska ske underverk. Elie eldvagn, bilen, är ett — hissen till mitt hybble ett annat.

VIVAN

ivrigt

Och Agis chaufför det tredje! Får inte jag springa och väcka honom?

BOMANDER

skrattar

Gullvivan lilla, du är stödkraftig och skönt mjuk, dig behåller jag här. (uiggcr arinen om hennes axlar.) Piail min!

ÅSTRAND

l natt blir du hos mig.

BOMANDER

Nej så fan heller! Nu svor jag på ren svenska.

HAGENBECK

efter ett viskat svar av Hamm som just anslutit sig till dem —

Enklast är väl att inhämta läkarns mening.BOMANDER

Läkarn? . .. har ni tillkallat läkare? Min gode Mcfisto, långe djävul, be honom hövligt dra ål helvete, där kokar en stor kittel för er och mig, så stor att den rymmer liera. Men inte sant: först lyster oss njuta av Vårherres ljuvliga vår och sommar ännu en liten, liten tid?

Tre mycket snabbn repliker:

ULLA

före de undra in i matsalen, hånderna tryckta mot bröstet. Astrand följer henne.

Agi, Agi . . .

ÅSTRAND — ja jag förstår dig.

ULLA i en tårlös snyftning

Han upplever ingen sommar mer. Hans tid är snart ute. Nästa gång, nästa gång.

BOMANDER

inträder, märkbart blekare men rak. Stannar, kysser Vivan på håret —

Tack, barn, nu reder jag mig ensam igen. Och det är jag van vid.Blicken irrar kring rummel, så småler han.

Cicero sover. Han har det gott, vår Marcus Tullius. Drömmer om faderns lantliga gård .. . och sin barndoms menlösa lekar . .. eller samlar patos för nya retoriska envig. Och ni, sköna fru — (inidur vineii rar skrå nid upp från bånken i annexet) nej räds illte, räds inte! Skälvande duvohjärta, stillna som mitt!

Med leendet kvar på låppnrna:

Men Cicero sover. Vid Jupiter, vad gör det att kransen glidit ner på ena örat! Han sover, ack vilken gudagåva! . . . mig sällan unnad. Förbjud æskulapen att räkna hans pulsslag, det kunde mörda sömnen.

Har du givit order om hilen, Agi?

Ingen svarar. Åstrand motstrfivigt ut till höger.

Ulla och du, Manne, vi tre bor ju under samma tak, jag närmast himmeln — er tar jag med mig. Geishan och prästen. Mitt livs idoler.

Var är tamburen? .. . jaså där. KoinlNatt. Hemma bos domprosten. Itummet jämförelsevis litet.

Till vånster ett nött men vackert mahognybord utan duk och på det en bricka med rester efter en tarvlig måltid, dock saknas icke brånnvinskarnfT, det övrign nästan dolt av en hopknycklad servett. Simpla pinnstolar. I hörnet en sotig, tegelröd kakelugn.

Fonden har två dörrar, den vflnstrn halvt barriknderad med cn vfildig, järnbeslagen kista, den högra öppen inåt en mörk korridor som löper parallellt med tröskeln. Kartor fästa vid väggen, även stjärnkartor. Alldeles nära ingångsdörren ett notstativ varövcr kastats cn lått damkappa, på den ligger hatten.

Två takfönster till bögcr. niansardfönster. Under dem och sedan vidare i råt vinkel — ett omålat långbord på bockar, belamrat med allcbanda ting om varandra och i ett lager av sågspån ocb dumtn: snickarvcrktvg, såväl finare som grövre, en stapel helt tunna träskivor av olika storlek, skruvstycken. Åtskilliga bleckaskar, nystan, en limpanna,fernissflaskor, en revolver, penslar l en mugg, cigarrlådor, nothåften, en kaffekopp. Ovan alll detta, hångandc ned från taket, en tänd elektrisk glödlampa i omvirat grönt silkespapper. Pä den djupa, rymliga hörnhyllan violiner och slräkar. Under bordel en pali Närmare förgrunden en stor och sliten karmstol med liöga armstöd, i den sitter JOSUA BOMANDER. Bredvid honom stär fröken ULLA, ännu i geishakostym, ett stycke ifrån dem ÅSTRAND i samtal med MANNE LILLBERG, de två sistnflmnda paletå-klädda.

ÅSTRAND

Jo jag har ögon i nacken, Manne, du var rädd, bilens olovliga hastighet skrämde dig.

MANNE

Månne man nu kan säga det? Men hiskligt körde du! (siaiar i>Aroi.) Och ändå . . . (ttn fröken uiin) ja fann ni inte vårluften härlig, härlig? Och själva farten? Det var som hade en storm burit mig, jag kände mig frigjord från all oro, alla ängslande . . .

BOMANDER

vänligt

— bär ut brickan till köket, Manneken, den skvallrar om levnadsstandarden ochpryder Ulte. (Puslorn lyder genast, viker i korridoren

av ai vänster.) Eller vad tycker du, Agi?

ÅSTRAND

En brännvinsflaska med ett ingraverat 1720 verkar alltid på mig sympatisk, smakar kulturhistoria, innehållet smakar kanske i någon mån annorlunda.

ULLA

vid hans sida, de tala fort men lågmiHt

Agi, det är långt lidet, riktigast alt ni tar avsked strax. Jag stannar kvar.

ÅSTRAND

Du blir nog utkörd . . . olovligt hastigt.

ULLA

Jag lirkar med honom, stjäl en halvtimme i sänder. Sömn får han inte, sa han, åtminstone inte på länge ...

ÅSTRAND

— nåja försök, dig gör han möjligen till viljes.ULLA

Ensam kan vi inle lfunna en sjuk och så ... ensam man! Ännu därtill vår gamle faderlige vän!

ÅSTRAND

Hur vore det om Manne . . .?

ULLA

— och du tror att det är detsamma?

ÅSTRAND

Nej. Men att vaka anstränger dig, det

vet jag. (uiia endast skakar på huvudet.) Naturligtvis bör du stanna.

BOMANDER

Vad viskar ni där horta?

ÅSTRAND

hädanefter varje hans yttrande med låtsad munterhet

Anslår nyfikenhet den vise? He? För resten nämnde fröken Ulla något om att hon älskar mig.

ULLA

Och herr Åstrand lät förstå att det fattar han så innerligen väl utan ytterligare förklaring.BOMANDER

leende

Småbarn, småbarn, laga er i väg! . . . klockan är mycket, (Sjöivtroniskt) Ni har gapat mer än tillräckligt på komforten.

ÅSTRAND

Ja egentligen furstligt bor du ju inte, fader Josua. Emellertid — ska det vara så ska det vara. Inga halvmesyrer. Här skulle jag trivas ... ett par dagar.

MANNE

som återvänder

Jag hela mitt livl

BOMANDER

Också utan mig, lille Manneken? (Denne svarar icke, del börjar skälva kring munnen.) Du märkvärdige gosse som inte ens i vänskap är avfälling!

ÅSTRAND skyndnr nit lilandn bort

Förunnas det en ohelig att beträda tabuområdet, ditt kombinerade skrivrum ochsovgemak? . . . där du lär ha böcker i förtvivlade lägen golvet runt.

BOMANDER skfilmskt till Manne

Hör nu, pastor fidus, varifrån stammar den sanningen om min oordentlighet?

ÅSTRAND

I en drömsyn såg jag det. Telepatiskt. Du kröp omkring på alla fyra och stack din stora näsa in mellan bladen lite varstans.

BOMANDER

Säkert en skön syn. Och lika säkert hade du kvällen förut ätit fet mat och förtärt starka drycker till övermått.

Seså, nu ger ni er vackert av allihop!

ULLA

Fader Josua, jag vill bli kvar ... en liten stund till, jag lovar att vara tyst och stilla. Far hem du, Agi! Besinna att jag hor i huset och bara har att gå nerför trapporna . . . eller ta hissen. Inget vågstycke alls.MANNE

Jag avhämtar er, fröken Liebe-Lund! Jag är ju så lycklig att för tillfället bo . . . där ni bor.

ULLA

Men då skulle . . . (tvekar) i grunden rätt onödigt .. . nåväl, var här om en timmel Allra tidigast. Nej halvannan . . . eller däromkring.

MANNE

Javisst, javisst. Titta ut, fröken Liebe-Lund, det börjar ljusna, jag gör ett slag i parken, farbror Josuas kära park! Och sätter mig på bänken ni vet. . . nära sportplanen . .. och ser hur det dagas. Och hur dammens vatten återspeglar himmeln.

ÅSTRAND sakta till Ulla

Var lugn, jag stoppar honom i bilen så han varken förkyler eller försummar sig. (Betydelsefullt) Vi råkas.

BOMANDER

böjer sig framåt

Tjah, jag borde väl skämmas, det bordejttg — (alldeles ovflntat medgörlig, stämman nästan vek)

ack du fresterska, fresterska, tänk att du vill detl Men inte länge, för all del inte länge, bara en liten stund som sagt, själv bestämmer du tiden. Gubben är gammal och har påtagligen blivit sentimental. Er andra säger jag godnatt. . . (rflcker handen) och tack för gott följe. Ända hit. Ända hittills.

MANNE

Kära, käraste farbror . . .

BOMANDER

— marsch, inga ceremonier!

ÅSTRAND

Senast i morgon bitti, eller rättare: redan tidigt på förmiddagen (blinkar <u uiia) gör jag mig i egen person underkunnig om Ers Högvördighets . . . syn på livet.

BOMANDER

Behövs inte. (Nickar) Ja för jag har att skriva i morgon.ULLA

som ledsagar dem till dörren.

Alltså om två timmar, herr pastor. Adjö, adjö, Agi! ... au revoir.

Gär över golvet och halvvägs tillbaka, tiger, blir släende framför den slorn, järnbeslagna kistan. Sä vänder hon pä huvudet —

Vad innehåller den där, månntro?

BOMANDER sneglar ditåt, pannan lätt rynkad.

Ett lik. Jag menar: predikanten Josua Bomander, en särdeles omtyckt vältalare. Och hela ämbetsstassen hans. Plus en massa silversaker, subskriberade gåvor av församlingsbor, dessutom soffkuddar och tofflor av anonyma fruntimmer, en skön röra. Ja i den kistan ligger han begraven jämte alla insignierna, nyckeln ligger i parkdammen. Min parkdamm, djup nog för ett överilat steg. Knappast för flera.

Paus.ULLA

har l&ngsnmt nilrmat sig honom.

Förlåt. .. min fråga var oförsiktig, blev taktlös . . . jag anade ju inte . . .

BOMANDER

vänligt

— bah, det finns en vida brydsaminare: var önskar du ta plats?

ULLA

drar fram träpallen underifrån bordet och sfltter sig vid hans vänstra sida.

Här. Om jag får göra det.

BOMANDER

Hm. Bekvämt är det minsann inte men vad fäster sig barmhärtigheten vid sådant! Nåja, för att soulagera dig ska jag låta bli att röka — (gest, lustig min) cigarrlådorna där tomma för resten.

ULLA

GudskelovI

BOMANDER

Således försakar jag allenast — och jag ringaktar försakelse. Det är mitt allvar.(BakAiiuiad i stolen.) Ur

självbehärskningen däremot spirar i mannens hjärta den verkliga mandom vars blomma heter: godhet.

ULLA

Du äger den blomman, fader Josua!

BOMANDER

Lögn, lögn, en grov villfarelse! Dess rot: kraften alt behärska sig .. . har ständigt hos mig tvinat, ofta nästan dött ut, kvävd av njutningslystnadens dämon.

Slryker sig över lijflssan. — Med ens smAler han.

Och jag som skulle följa hem dig, Ulla! I stället. . .

ULLA

— fick den alltid egensinnige inte sin vilja fram. Men säg, nu har du det väl lättare? Eller hur? Nu känner du dig bättre?

BOMANDER summa roliga smålöje

Så där får en sjuksköterska aldrig gå på och fråga.ULLA

Ha överseende med mig! För som sjuksköterska är jag här inte.

BOMANDER Hör, hör! Kanhända som . . .

ULLA

— dotter. Din dotter.

BOMANDER stum, ofrivilligt gripen av tonfallet.

Jag . . . jag borde för länge sen ha givit dig namnet: Misericordia. Liebe, liebe Misericordia!

ULLA

armarna på karmstolens ena sidostöd, kinden mot dem.

Nu har jag det så fridfullt och bra. Ljuvligt.

BOMANDER

Nöjd med så lite! Tack. — Ja här brukar jag vanligtvis sitta om nätterna. Ibland slumra in. Mestadels vaken ... och i tankar.

ULLA

Du skulle lägga dig riktigt till sängs, det ger vila.BOMANDER

kort

Här är jag fredad.

Båda lyssna —

ULLA

reser sig halvt •

Var det inte som om någon . . .?

BOMANDER vrider överkroppen fit sidan, ropar

— hallå, är det du, Manneken? Va?

Ljudlöst tyst.

Misstag. Bara tie minuter sen han lämnade oss. Knappast det ens.

ULLA

Jag ska gå och se efter . . .

BOMANDER

— nej låt bli! . . . ett kråknäste är ingen sevärdhet. Sätt dig! (uiia lyder.) Min herr granne, handelsagenten, älskar ett milt rus då och då, jag har flera mornar hört samma trevna lirkande med dörrlåset. Ett nyckelhål kan nämligen krångla.ULLA lugnad, svarar distrfi

Det lär kunna det.

BOMANDER

Blev du skrämd? (Gest) Där någonstans ligger en revolver (smflierigcn) men säkert oladdad, jag begriper mig inte på skjutvapen, har till och med glömt var jag köpt.. . eller stulit den. Och för vilket osaligt ändamål. Det liknar herr domprosten.

ULLA

orörlig, pannan sfinkt.

Du avbröts, fader Josua, och jag ville gärna höra mer om det som . . . vad du tänker i den nattliga stillheten. När du sitter här ensam.

BOMANDER

dröjande

På mångt och mycket . . . mångahanda, jo jo det ges allvarsämnen nog — (minen mörknar) kättaren som beklätt prästämbete behöver inte leta. Till exempel: de texterjag predikat över. Utlagt. Sammanställt och jämfört. Rannsakat.

Då talar jag ofta med nasaréen.

ULLA

ser hastigt upp

Med . .. Jesus av Nasaret?

BOMANDER

Just han.

ULLA

i undran och spfinning

Nå? Vidare?

BOMANDER

Jo vi talar med varann ofta.

Blickar eftersinnande rakt ut framför sig.

Det är alltid på en folktom och enslig väg vi mötas. (Kort paus.) I höstligt klar luft. Och när han ser att mitt hjärta är öppet och läser dess stumma åstundan vänder han om och gör mig följe... enligt sitt ord: »Nödgar någon dig en mil så gå två med honom.» Eller vi slår oss ner vid ett sädesfält, skördetiden är snart inne, han tar ett ax mellan händerna, granskar det, bryter det aldrig.Och jag yppar mina hemliga tvivel, mitt gruhhel, min ärliga vilja och fruktlösa strävan alt fatta och tro. Vanligen tiger han . .. som ju merendels hans sed var mot ovärdiga frågare . .. eller han svarar med en eller annan av de välkända liknelserna, några så .. . ja hur hör jag uttrycka mig:

visdomstyngda att jag nödtvungen begär en förklaring. Då säger han: »Vilken som kan taga det, han tage!»

Naturligtvis anser han mig för en ovärdig frågare. Men känner tillika hur oförsonligt jag skyr hyckleri. »Varför lät du dem göra dig till Gud?» . . . frågar jag. »Var det en tidigt medveten tanke eller undfick du den senare? . . . när din ande var sjuk av medlidande, kvald av allt jordens hjälplösa, bottenlösa ve. Eller ha redan dina första, dina troskyldiga lärjungar missförstått dig?» — Inget svar, hans ansiktsuttryck oförändrat. Häftigt bryter jag tystnaden: »Jesus av Nasaret, du är mångfalt större som mänska än som Gud! ... ja för mig är det san-ningen. Som människones son: ett högt, ett ouppnåeligt föredöme. Som Guds son: en förmäten liknelse, trots allt! Och ändå har jag prisat din gudom år efter år inför menighet efter menighet. . . tillgiv mig del!» — Tystnad igen, ansiktsuttrycket omöjligt att tyda. Jag fortfar: »Du har lärt oss bedja: Inled oss icke i frestelser! Vartill den bönen när vi har dem från födseln väntande i vår själ och vårt heta blod? Och säg, vad är en oprövad fasthet för något? Vem gagnar den? Nasaré, anropa bådas vår Gud om att Han inleder oss i än flera frestelser på det vi må lära oss motstå dem! . . . där eftergift vore ett brott. Men vet därjämte, du allförbarmare, vet att närhelst jag handlat rätt. . . och det har jag gjort ett par gånger under ett långt liv . . . aldrig lät jag mig mutas av lockropet till dina närmaste: Glädjens, eder lön varder stor i himmelen! Belöning kränker min känsla av det rättas innersta väsen, dess höga mening och helgd. Vredgas du nu,Jesus av Nasarel?» — Han skakar pä huvudet: »Nej nej . . . min vän, tnin vän.»

Ja, så brukar jag ofta sitta och tänka i ensamheten. Tills ny morgon gryr.

ULLA

lSngsanit och för sig, nästan viskande

Han tog axet mellan händerna . . . granskade det. . . bröt det icke.

BOMANDER de lftgmflldn orden ha undgAtt honom.

Eller jag tar ner en av mina violiner från hyllan och spelar, låter stråken glida som en dröm över strängarna. Så sakta, knappt hörbart spelar jag. Alla ha de en mjuk och vacker ton, tre av dem har jag tagit sönder och sen fogat samman igen. Skam att säga: skickligt, gjort, de förbättrades. Också mig själv har jag tagit sönder och undersökt, stycke för stycke, men vid sammanfogandet till ett helt. ., brast någonting. Alltid. Och jag är den jag är: styckeverk.ULLA blicken fast

Fader Josua, jag upprepar vad jag sagt förut en gång, kan inte annat... i min obetydlighet: dig beundrar jag.

BOMANDER

Dårskap, rena dårskapen, det har jag sagt förut. Beundran! För mig\ ... du vetinte om vad och om vem du talar. Ulla, Ulla, beundran är ett kosteligt ting som vi bör handskas varliga med. Och ytterst sällan, bara på de största minnesdagarna. Tror du inte att det är häst så? Slut ögonen och tänk efter — ack nej öppna dem 1 . .. det blev så mörkt här inne.

Tårar? Vad nu, liten? Gråter du?

ULLA nedböjd — skyggt

Nej nej.

Paus.

BOMANDER

O livl . . . du olösta gåta under dödens insegel. Milt hjärta är i natt så stilla, sålyhört, och dock: Guds röst hör jag inte. Gottes Zorn ist am grössten, wenn Er schweiget.

Pressar ihop läppnrnu. Obeslutsam — vrider på sig, så brister hnn ut, stämman darrar:

Jag är en blodfull man, har starka sinnen, och hustru min låg sjuk under många, många år, det att vi miste gossen hade småningom undergrävt. . . bragt hennes . . . ja dig ska jag anförtro hemligheten: själssjuk i visst avseende,

besatt av en vanföreställning, övertygelsen om att vara genom någon sorts mystisk »livslinje» . . . »livsnerv» . . . bunden vid trollkonan hon mig ovetande lät kalla till sig ... när hon hört tjänstfolkets prat om signerierna. Om deras mirakelverkan. Den infama zigenarkäringen som sen »skötte» hushållet ensam ... det vill säga förnämligast snattade .. . och som jag inte fick sparka utför trappan. Så infam att hon av snikenhet en gång bjöd ut åt mig sin femtonåriga dotter 1 Och döljas måste det såvitt möjligt, eländet i mitt hem angickingen utanför. Då var Manneken till oanad hjfdp, barnsligt blind som han är för allt utom olyckan, han lugnade den sjuka genom sitt milda tålamod, sin känslas värme. Gud välsigne honom!

Ulla bor gömt ansiktet i händerna.

Först halvtannat år efter det hustru min dött, ja och trollkonan, båda inom samma vecka, den spådomen slog in, först då segrade begärelsen en natt och jag tog... henne som . .. tjah . . . Katarina. Idel vild lidelse, en eldslåga, uppflammande mörk eld!

Nåja. Evar någon förbrutit sig, dädan kommer ock straffet. Sträng självtukt var mig en oavvislig plikt, den bröt jag, gärningen har inte ens ett skenförsvar i att hon snart skulle ha blivit yngre mäns byte. — Modern lärde henne dricka, då förlorar hon all besinning.

KATARINA synlig i korridoren, sedan på dörrtröskeln. Starkt berusud. Ingcnderu av de undra råkar vända sig om — Bomander fortfur:

Mitt testamente ligger i mellersta skriv-bordslådan, uppgjort vid fullt förstånd och bevittnat, det lilla jag äger ska hon få efter min död — på inget vis ett försök till gott-görelsel Släkt är jag utan. Dig, Ulla, vill jag ge en gammal ring som minnesgåva, en med rosenstenar... i silverinfattning . . . mor min bar den.

KATARINA

en sfillsynt vacker ung kvinna trots det att anletsdragcn båra lastens märke. Itnstyp, gestalten nästan av medellängd, smidig och smärt. Hon är i kappa men utan huvudbonad, dräkten sidentunn och elegant på sått och vis fastån alltför grann, vårdslöst uppknflppt vid balsen och nedåt, barmen framskymtar. Blicken söker någonting, plötsligt gnistrar det till i den, hon rycker nålen ur fröken Ullas liatt på notstativet och flmnar just smyga förbi domprosten, till höger om honom —

Vad gör den där slynan här, vad gör hon här?

BOMANDER

hinner resa sig och få ett hårt grepp om hennes vfinstru handled — hon tvingas på knfl, det ena, nedhuknd och likasom slö cn sekund. Han andas nåmtandc.

Jaså du 1 . . . det var du som kom.

Ulla har skrflckslagen vikit undan mot bordet. Hastiga repliker:KATARINA

kastur huvudet ImkAt ett tag för att befria pannan frän några nedfallna lockar — rasande

Varför... varför är teaterslynan här? Mitt i natten.

BOMANDER

Tigi Eller välj dina uttryck. Förklaringen är den att jag varit sjuk .. .

KATARINA

— haha, mig narrar ni intel

BOMANDER

Rätten att fordra besked har du förverkat. Din kusin, jag träffade honom . ..

KATARINA igen nedhukad

— släpp mig!

BOMANDER Ja när du blivit lugnare.

KATARINA fradga om munnen

Släpp mig lös! ... annars . . .BOMANDER

stampar i golvet

— du tiger och lyder, kvinna!

Blixtsnabbt sticker hon den lAnga, vassn nAtcn i bröstet pA honom. Han vacklar tillbaka ell steg, segnar ned i stolen —

Veder-gällningen ... tack . ..

KATARINA

har rusut ut, driven av oklart känd skrämsel, man hör ett skärande och gällt skratt, sedan hennes rop:

Med din hattnål! . . . och nu riglar jag dörrn, nu anger jag dig . . . komediantska!

Ulla står som förlamad, utan att få fram ett ord, fasan stirrar ur de vidöppna ögonen. Domprosten Josua Bomandcrs liv år avslutat.